

ТОШКЕНТ

Гафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

Отаёр
ОҚ ФАСЛ

ТОШКЕНТ

Гафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти
1989

Отаёр.

Оқ фасл: [Шеърлар].— Т.: Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989.—104 б.

Чиқиш маълумотларида авт.: Отаёр (Наҳанов Отаёр).

Яхши шоир бўлиш баъзан шоир тийнати ва сийратини аниқ намоён этолмайди. Анъана, аниқроғи устоз сабоқларини шеърга солиш, шунингдек ўзлигини билдира билиш ижод қийматини ўлчаши мумкин бўлган мезонлардан бири. Отаёр мумтоз шоир Миртемир сабоқларидан баҳраманд бўлган шеърнавис. У бу дарсларни қай даражада ўзлаштирган, ўзлигини қай даражада ифода этолган, деган саволга ушбу китоб жавоб бергусидир.

Атаяр. Белое время: Стихи.

А $\frac{4702620202-36}{M352(06)-89}$ 22-89

Ўз2

ISBN—635—00403—2

УЛКА БАҲОРИ

Кулгани рост, Ўзбекистоним,
Биринчи бор ўзингда кўклам.
Сенинг билан топдим жаҳоним,
Дунё топдим кўксингда ўлкам.

Ўзингдирсан танҳо арконим,
Сифинганим — абадул хоқон.
Бу жаҳонда жами дўст борким
Оғушингда тополди макон.

Тандаги жон, бошимдаги тож,
Тахту бахтим ўзингсан якка.
Сенсиз топмас орзуим илож,
Ҳаққим йўқдир яшамасликка.

Бу дунёсин танга жойлаган
Шабнамнингдан кетай тасаддуқ,
Севгилиснн тунда пойлаган
Ошиқ кўздан англадим қўшиқ.

Пайкалингда она алласин
Жон-жонига кўмган болангман.
Ҳам улғайиб саҳар палласи
Тонгга тузоқ қўйган болангман.

Тоғларингда кийикдай сакраб,
Боғларингда боғбондай тўлдим.

Камалакдай товланиб-яшнаб
Гул очилган чўлларда кулдим.

Шаршарангдан сачраган томчи —
Минг ўргилар дунё бўйидан.
Япроқларинг кўрки, ишончи
Баҳорийлигингдан.

МИРТЕМИР

Эзгулик дарчасин чертмади бекор,
Сокин кечиб ўтди ўту сувидан.
Умри ўтди оддий, бетинч, камсухан,
Аянч ҳар даҳмаза — ортиқча ва ор...

Шундай: оддий бўлди, миқти ва девтарз
Куйлади ёндириб, ёниб бир овоз —
Дунёни губордан бўлсин деб халос,
Жаҳонга ногаҳон тушмасин деб дарз...

Бу зилол уммондан қатра ичалмоқ
Беғараз кўнгиллар армони бўлди,
Чанқоқ йўлчиларнинг дармони бўлди,
Осонмас оддийлик зангини чалмоқ.

Олисларга ётди овози, сози,
Халқининг кўнглидан айтди не деса,
Бир силтаб қайирди не доvon келса,
Беминнат умридан эл-юрти рози.

Сокин ҳайқириқ у, сокин садо у
Она тупроғини суйган энг суюк.
Поку нопок ичра юраги куюк,
Мангу ватаним, деб куйган адо у.

БУ ЖАҲОН...

Ўғлим Жаҳонгирга

Жуда кеч қутладим туғилганингда,
Олисларда эдим, ўғлим Жаҳонгир.
Улрайиб, ўйларсан ўғлим танангга
Бу асли шундайин бир кам жаҳондир...

Кунки, фарзанд бўлиб халққа, Ватанга
Дунё ишларига етганда фаҳминг,
Қувончим, тушунгил шоир отангга,
Ҳар бир айрилиқда босмасин ваҳминг.

Отанг тушган йўл ҳам олис, кўп олис,
Кўп айри тушармиз ҳали шу йўсин.
Онанг — Муҳаббатнинг меҳридай холис —
Меҳнатим завқлари сенга буюрсин!

Йиллар ўтиб кетар ширин туш каби,
Ҳам тушар сим-сиёҳ сочларингга оқ.
Ниятим: ул замон умринг матлаби
Бўлсайди дилларга ибратли сабоқ...

Мен тушган йўлнинг-ку сўнги кўп олис,
Сўнгига етарман ё йўқ — ким билсин...
Сенга тилакларим боқий ва холис:
Йўлимнинг сўнги ҳам сенга буюрсин!

1971

ДИЛБАР ДАМЛАР

Чақмоқ кесиб ўтди тўнғ булутларни,
Гўё тарс ёрилиб кетди-ёв осмон.
Момоқалди роқнинг гулдираклари
Қишлоққа тўкилди учқунларсимон.

Бошим айланди-я унинг исидан,
Бағрига сингиди баҳорий ифор.
Учрашувга шошган қизнинг изидан,
Шаррос қўйиб берди ёмғирли баҳор.

Баҳор атирига ювинар қишлоқ,
Бўғриқиб учгудай гўё далалар.
Деҳқон хаёлида ҳалитданоқ
Қўпчиган ҳосилли кузги паллалар...

Баҳорий лаҳзалар кўзга қўнадя,
Қувонган хаёллар тополмас қўним,
Ёмғир қуяр,
Гўё осмон ўпади —
Хайрли деҳқоннинг қадоқли қўлин.

Шундай муҳаббатли дамларким азиз,
Хаёлни қитиқлар дилбар бир фасл.
Учрашувдан қайтар ҳу бояги қиз,
Баҳорий муччидан ёноғи қизил...

ЮРТ

Кўксингга бош қўйиб, суюб
Айлай, Ватан, изҳори дил.
Рухсорингга тўйиб-тўйиб
Ризо кўнгил, ризо кўнгил!

Десам, сенга фидодир жон,
Кўнгил тўймас бу аҳдимдан.
Бошгинангда бўлиб осмон
Алқай Ватан, алқай Ватан!

Иўлим тушса йироқларга
Васлинг кўмсаб кезган кезим,

Барҳам берар фироқларга
Сенинг изминг, сенинг изминг!

Дунё бўлиб қучганда ишқ,
Қувонтирса кўзимни шан.
Мен сел бўлиб айтар қўшиқ —
Ўзингдирсан, ўзингдирсан!

Сени жондан ортиқ севсам
Ҳавойимас айтар сўзим:
Ватан, сенсан сиғинганим —
Қаро кўзим, қаро кўзим!

БОҶИЙ УМР

(Мотамсаро она ҳайкали пойида)

Мангуликка ҳайкал, эй боқий умр,
Эй, умри дунё умрига ҳамёш,
Сендан ризо замин, башар ва қуёш!
Бошингда мовий кўк,
Пойингда нур —
Мангу олов бўлиб ловуллаган ёш...

Ҳижронга юзма-юз турмасанг, бироқ,
Қайда эди шу эрк, қуёш ва тупроқ...

СЕН КЕЛГАН ҚУН

Бўйинг билан маст бўлди
Ўрин, болиш, вужудим.
Ҳароратдан жунжуқдим,
Ўйлаганим рост бўлди.

Кўнгил тақдим, дил тақдим:
Бахтдан бошинг айланди,
Кўзда ёшинг айланди,
Кўзларингга гул тақдим.

Гул тақдим кўзларингга,
Унда: сўровинг... кулгинг,
Сўроғинг, тутган йўлинг,
Юз босдим юзларингга...

... Вақт етар: оҳ, нигоҳлар...
Қуриқшаган лаблар жим,
Тўйинмаган қалблар жим,
Туйғулар ғижим-ғижим,
Бўғизда унсиз додлар!..
Чекил, бемаврид оҳлар!

ВАТАНГАДОГА

Бошингга гар иш тушса —
Халқинг йиғларми?
Дўстинг йиғларми?
Юртинг йиғларми?
Зотан...
Уларнинг ўзи йўқ-ку сенда!
Йўқ-ку таянчинг,
  тупроғинг
  шўрлик...
Шундай кулаверар устингдан:
Омонлик,
  Боқийлик,
  Бирлик қўллари.
Ҳам...
  Яшнаб турган
  Ватаннинг
Қуёшни кўтарган гуллари!

УЧОВЛОН ВА МЕН

Ярайман дунёнинг ташвишларига...

* * *

Омон бобо, қаранг, дунё ишига,
Тавсиф-таърифига, ичу ташига,
Ёрқин эртасига, чўнг кечмишига,
Тоғдайн ярабсиз бор юмушига,
Тоғлик керак экан йигит кишига,
Тоғлик, тоғлик дейман, пешма-пешига.

Бу дунё бири кам, ғадир, ноқобил,
Шундай эмасми деб, сўрайсан Қомил,
Гар ноқобил, шу Ер очмасми комин,
Яралган бандаси ҳар ишга қобил,
Вақтичоғлик керак йигит кишига,
Вақтичоғлик дейман, пешма-пешига.

Дўстим, Саидмурод, ишинг беш бўлсин,
Топганинг дўстларга, тўйга буюрсин,
«Ўзимизнинг боғдан, дединг, ош бўлсин...»
Майли, дейман, ғаним қанча дўқ урсин,
Боғ ҳам керак экан йигит кишига,
Боғ, боғ, боғ ҳам... дейман пешма-пешига.

Дерсиз: қани, ўзинг торт-чи, араванг.
Кўзимга инади камалак бир ранг...
Соғлиқ керак экан йигит кишига,
Соғлиқ, соғлиқ дейман пешма-пешига.

Ярайман дунёнинг ташвишларига...

АЛЛА

Бир маромда келинчак
Тебратмоқда беланчак.

Алласини шўх сабо
Тун қўйнига этар жо.

Гўё бутун борлиқ жим
Шу алладан олар тин.

Шу алладан кўкда ой
Ором олаётгандай...

Шу алладан сел бўлиб,
Шаҳло кўзи сузилиб,

Бир дўмбоқ беланчакда
Алла сеҳрин ичмакда:

«Алла, қўзим, қундузим,
Қора кўзим, кундузим.

Тезроқ катта бўлгин-о,
Тезроқ кучга тўлгин-о.

Улғайган, ўзлик сўзим,
Ёруғ, эзгу юлдузим...»

Алла айтар келинчак,
Улғаймоқда келажак...

РАШҚ

Рашк — олов, қовжираб-букилдим,
Енгани қолмади ҳеч вақом.

Лиммо-лим косадек тўкилдим,
Дуч келса қуларди тоғи ҳам.

Дарз кетган кўнгилнинг қалъасин
Тикламоқ бўлади хотиним.
«Хаҳ, недан бўлувди?!» Сабабин
Тополмас бечора отини.

МАЙЛИ...

Қора зулфинг каби чўлғониб қолди
Йўллар ортимда.
Нигоҳларинг мисол интиқиб толдим
Ишқ қанотида.

Бироқ на қувончу на шон келтирди
Кўз тутган йўлим!
Осмонлигинг ишққа армон етқирди...
Топмадим қўним.

Қўлим кўкка чўзиқ, кўзим хумордир —
Чўзилган йўлга.
Бу хумор дил ҳануз интиқдир, зордир...
Сен моҳидилга.

Нетай, муқаддасдир муҳаббат васли —
Кутдириб кулса!
Муқаддас неки бор, гўзалдир асли —
Йироқда бўлса...

Чўзилган йўллардай эшилиб, эниб
Бўй берса у дил...
Тақдир! Тақдир бўлиб, майли, энтиқиб,
Бағрим пора қил!

ТАРҚИ ОДАТ-АМРИМАҲОЛ

(Ҳазил)

Бир уни, бир буни — сабабда,
Рашк қилиб хотиним ёнади.
Тарсақи тушади — асаб-да!
Аламдан бобиллаб қолади:

«Юзингни кўрмайин!..» дейди-да,
Ишимга қуюндай ҳайдайди.
Кечқурун минг гумон ўйида,
Бари бир йўлимни пойлайди...

ОҚ КАПТАР

Япроқларни эркалаб
Сабо эсар беозор.
Чаноқларга қўяр лаб,
Чайқалади пахтазор.

Чайқалади пахтазор —
Оқ каптар чаноқларда,
Каптарларки, интизор
Қўллари қадоқларга.

Қўллари қадоқларга
Оқ каптарлар солар жар,
Бир ҳайрат чаноқларда:
Бу қандайин мўъжиза?

Бу қандайин мўъжиза —
Меҳмондўст қадоқ қўллар
Эъозлаб барчамизни
Элларга тортиқ қилар!

Шивирлайди оқ каптар...

ОҚ ФАСЛ

Т у р к у м

Кузнинг охирлари, қишининг бошларида инсон қалбига теран ва ўйчан, уфқи кенг ва тўлин туйғулари кириб келади: куз тўкин-сочин, тилларанг сепига ўранади. Табиат куз ёмғирига юзини чайиб олади... Гўёки ҳаёт ва муҳаббатнинг боқийлиги сувратланади... Биринчи қор ёғади. Бир йилнинг вазни чўтланади. Умидли кунлар бошланади.

Хуллас оқ, пок ниятлар фасли...

КУЗ

Фаррош кампир «уҳ-ҳув...»сидан сесканади тун,
Супургига илашару хас-хазондан ун,
Солиб қўяр кўнгилларга янги кун юкин...
Шу зайлда секин-аста ёришиб кундуз
Киприкларга мезон-мезон бойланади куз.

Кенг пахтазор далаларда жимирлар мезон,
Ўзаларнинг оғушида бир олам эҳсон.
Шу чўнг эҳсон ташвишлари беадоқ, бесон...
Афсонавор дамлар билан келиб юзма-юз
Той-той оппоқ пахта бўлиб тойланади куз.

Тароватли бир ҳис дилни тарк этмас бир зум:
Ишкомларда жим-жим ёниб товланар узум.
Енг ҳимариб, ҳар жабҳада кўрсатиб ўзин
Боғ-полизга, қир-адирга солиб янги из,
Гоҳ жилмаяр, гоҳ далада лойланади куз...

Мезонлардан тақинчоқлар тақиб бўйнига,
Хиёбонлар тиллоланиб чорлар қўйнига...
Ўзи ҳам лол қотганича ўзин ўйнига
Йўл-чўлларга, боғ-роғларга аста чўкиб тиз
Ҳам соллониб сойлар узра сойланади куз.

Шу зайлда ҳориб-толиб қуюлар оқшом,
Ботаётган қуёш гўё шароб тўла жом...
Шу саробни сипқараркан бесаранжом шом
Вужудидан сачраб кўкка ой, сонсиз юлдуз,
Оппоқ кеча ёгдусида айланади куз.

Ҳали замон ой-юлдузлар тарк этар кўкин...
Едга солиб тагин янги бир куннинг юкун
Фаррош кампир «уҳ-ҳув...»сидан сесканади тун.
Еришару ишчан, ўктам яна бир кундуз
Ўзбекистон оғушига жойланади куз.

КУЗ, МЕН ВА УМИД

Хазонлар шитирлайди,
Нолалари пойимда:
«Ел билан ўйнар эдик,
Ранг-рўйимиз бор эди.
Энди-чи, ҳалакдирмиз
Йўлагиди, сойда,
Нафаси ҳам армону
Бу дунёси тор энди...»

Кўнгилда бир маъюслик
Кезаман хиёбонда,
Заъфарон хазонларнинг
Қўшиғини тинглайман.
«Билмагани ёмон-да,
Қелмагани ёмон-да...»

Уз-ўзимни қийнайман
    Уз-ўзимни тиглайман!
Келаман, демаган-ку,
    Кутганим-кутган ҳар кун.
Гойибдан гинахонлик...
    Бироқ йўлин пойлайман.
Пойламасам бўлмайди
    Отмай қолур, кечар тун,
Келади деб ҳар оқшом
    Умид ипин боғлайман.
Умидям пучга чиқиб
    Узилиб кетар ип ҳам...
Хаёлда — ташвишларим,
    Дарддошим хазон бўлар.
Эриниб судралади
    Уйига саёқ ит ҳам.
Мен-чи, мен одимлайман...
    Топганим азон бўлар.

ҚАНИИДИ...

Новдалар орасидан
    Кўриниб қолди осмон...
Шу кеч куз оқшомида
    Сездим мен — ер, сен — осмон.
Қанчалик кутмай, ўзни
    Билавердинг беомон,
Беомон ҳижронларга
    Дуч бўлдим, доvon бўлдим.

Айрилиқдан ахтардим
    Бир ҳаловат, омонлик.
Изламадим хулқингдан
    Ё тихирлик, ёмонлик.

Муҳаббатга тиладим
    Чўнг саботлик ҳам тоғлик,
Сен бўлсанг: «Тамом!» дединг,
    Мен доим омон бўлдим.

Омонлигим баъзилар
    Кўп кўрди, қўрғон кўрди,
Заминида гоҳ замон,
    Гоҳида қуръон кўрди...
Ҳар бир ишу кўйимда
    Нуқсону қирон кўрди,
Сен бўлсанг: «Ҳа-да!»—дединг,
    Ранг-рўйим сомон бўлди.

Иўқ, сомон ҳам бўлган йўқ,
    Хасталик сабил қолди.
Муҳаббат ҳам ўлган йўқ,
    Гоҳ юксалди, гоҳ толди...
Омонлик ардоқлади,
    Оғушига боз олди,
Ишу ўйимда тагин,
    Одаму олам бўлдим.

Беморликда бемордай
    Оҳ-воҳ чекиб ётмадим,
«Шу ёшда-я!» деб тубан
    Хаёлларга ботмадим,
Ундан-бундан деб, ҳарён
    Таъна тошин отмадим,
Не шеърлар қораладим
    Ҳар галгидай қон бўлдим.

Дом бўлдим шифокорга
    Ҳамшира — нажоткорга,
Омон-омон замонга,
    Ўзимдек ижодкорга,

Имон тиладим сендек
Ситамкор, дажжол ёрга,
Дажжоллигинг билмасдан
Соддадил Омон бўлдим.

Қанийди Зайнаб бўлиб,
Севги торин чалолсанг,
Дилда борин кўнгилга
Тўкиб-сочиб сололсанг,
Довон келса бир силтаб
Гирбонидан отолсанг,
Афсус, ишқда сен беғам,
Кўйингда армон бўлдим.

ЯПРОҚЛАР

Анҳорлар юзида, йўллар эгнида
Қумушланиб ётар тилларанг барглар.
Улар — чехрасига чўкиб не гардлар
Пахтага, дарахтга, гулу экинга —
Қуёшни, ҳавони ташиган мардлар!..

Улар хазонлармас, тўкин бир тимсол:
Шўх баҳор, ишчан ёз, томган манглай тер,
Фидойи йнгит-қиз, алп аёл ё эр,
Ё улар ҳамиша барҳаёт инсон —
Прометей, Гагарин, Барчин, Алишер...
Улар шундайин бир дилу тил, халқим,
Оппоқ саҳарларда мангулик топмиш.
Оппоқ хаёллардан гупурар қалбим!

...Заминга куч бўлиб сингар муттасил
Қумушланиб ётган тилларанг барглар.
Улар хазонлармас — мажруҳ ё дардгар...
Улар — эзгуликка етишган васл,
Ҳаётга жон ато этолган мардлар!

ОҚҚУШ

Қизлархон Дўстмухамедовага

Чарх уриб белингда зулфинг, чарх уриб
Мунчалар измингда толдирасан қиз...
Утмишу бугунни баҳсга чақириб,
Баҳсингда туйғулар сирли қарс уриб
Қўшиқ куйлаяпсан, овозсиз, сўзсиз.
Сўзсиз учаётган не маънилардан
Бир ҳис ичра сингиб бораётирман;
Гоҳ кўкдан тушиб, гоҳ олислаб ердан
Туйғулар имлайди маҳзун, гулбадан...

Гоҳ бардошим тугар, гоҳи ботирман.
Ботирман гоҳи, ярқ очилиб фикрим
Кўрган-билганларим кўзга қуюлар.
Хаёллар гоҳ ўйчан, гоҳи елдим!
Замонлардан сўзлаб, силтаб бир-бирин —
Кўзимга қуйилмиш ҳислар қуюндир.
Қуюндир — оламий байтланишларинг,
Байтким, сўзсиз аён замину замон.
Йиғлаб ҳам кулмоққа шайланишларинг
Қуюндир — чарх уриб айланишларинг
Гирдобида шодмон, гоҳи чалажон...

НА РОЗ ТИНГЛАР ИШҚ, НА ТАНЛАР ФАСЛ...

Ҳаёт оғушида кўз-кўзланар куз...
Шу пиру бадавлат олтин бир дамда —
Сирли боқишингдан олиб куч, далда,
Қалбимни ўзингга очдим қарокўз.

Мен-ку ўттиз ёшим бўсағасида
Не боқий дамларни туйдим аслида...

Аmmo шу кез ила умрим чамани
Сирли тобланади бўса сасида!..

Сен-чи, қарокўзим, ишқнинг сепини
Шу олтин куз мисол ҳарён сочмагил,
Ке, қўй, кўзларингни олиб қочмагил,
Улар қорачигига яширсин мени...

ҚАҚАЖОН...

Егаётган қордан оппоқ эди тун,
Новдаларда қотган эди қор-маржон.
Оппоқ эди изинг, изминг қақажон,
Ҳароратли эди лабдан учган ун...

Шу оташ сас ичра бир олам маъно,
Сирли нигоҳларга уйғун бир оташ:
Толедан ризолик — тип-тиник кўз ёш,
«Севаман!» деган сўз, ҳадик, илтижо.

Ҳар ҳадик, илтижо — қалбга ботган ўқ,
Эриб борар эди лабга қўнган қор...
Қимга ҳам берибди бу ишқ ихтиёр?..
Ишқ шунчаки ишқмас, қалбда ёнган ўт!

Икки қалбда ёнган шу оташ тафти
Чўққиларга элтсин бизни, қақажон.
Изимиздан гуллар унсин бир жаҳон,
Десинлар: ишқ бу гал ҳам адашмапти.

Уша оппоқ тунда қалбга, қақажон,
Сингиб қолган эди шундай оташ, ун.
Егаётган қордан оппоқ эди тун,
Новдаларда қотган эди қор-маржон...

ОППОҚ БИР ФАСЛ

Олтинранг боғларга оппоқ қор чўкиб
Бахш этди бир жаҳон мусаффо сукут.
Гоҳо дарахтлардан «шовв...» қор кўчиб
Бир дам ташвишларинг бўлади унут.

Шундайин оқарган ўйчан дамларда
Чўтланар йилларнинг эҳсони, шони.
Бор ташвиш, севинчу алп қадамларда
Бўйланар бир йилнинг оппоқ хирмони.
Оппоқ хирмон бўлиб қор сингаётир.
Далалар жонига, асилдан-асил..
Менинг қалбимга ҳам қўл солаётир.
Гўзал ташвиш билан оппоқ бир фасл..

БИР ОҚШОМ

Нималар демадим мен сенга ўзи,
У кеч куз оқшоми, ўша азиз дам?!
Кўзингда бир ҳайрат ёнди — қирмизи..
Тўйиб сипқардим, эй кўҳлик азизам!

Бу ҳайрат шунчаки ҳайрат эмас, йўқ,
У бир қудрат эди — умрга ҳамдам.
Бу ҳайрат мазмуни шунчалар буюк.
Сўзсиз аён эди иккимизга ҳам...

ЛОЛАРАНГ ЭРТАК..

Ларзон фаслига бериб хотима,
Боғлар ҳордиқ олар қиш оғушида.
Кўз тутганим, кел, шу оқшом осуда
Кечалар ҳикматин қуйгил ёдима...

Ширин аразлардан бир дам кечсанг-да,
Мен ҳам пешвоз чиқсам кўнглингни хушлаб.
Жимирлаган қорга оппоқ из тўшаб
Вахтни қучайлик оп-ойдин кечада.

Шу тун қанотига ёзайлик эртак,
Эртакки — доларанг, армонли, суюк.
Севгимиз эртагин ардоқлаб, суюб
Юз очсин яна бир доларанг эртанг...

* * *

Тупроқ йўлу тошлоққа
Ёмғир қўйди бир майдон.
Гўё бизнинг қишлоққа
Сув сепиб ўтди осмон.

Япроқлардан сирғаси
Сирғалиб садо берди.
Ёмғирда тупроқ иси
Кўнгилни ёрай дерди.

Далаларда ёз ҳоври
Босилди қолди бирпас.
Фаслнинг шундай даври
Айлангим келар холос.

Нафасидан яйрайман
Кўкрагимни тўлдириб,
Ёп-ёлғиз тентирайман —
Айланаман дил тўлиб.

Айланаман, ўлканинг
Дил тўлиб камолидан.

Жўшиб ўтган Пўлканнинг
Руҳи тошиб қонимда.
Бир қўшиқ дилдан кўчар,

Бахшиёна, бахтиёр,
Ҳа, дилдан тилга кўчар
Куйлайман такрор-такрор:

Шундай юртда дил тўлсин,
Дил тўлсин-о, дил кулсин,
Ғаним кўнгли кул бўлсин,
Кул бўлсин, бир пул бўлсин,

Шу юрт қалби кўл бўлсин,
Шоир булбул бўлсин,
Боғ-бўстони гул бўлсин,

Жаннатмакон гул бўлсин,
Ленин берган йўл бўлсин
Сўнги йўқ сафар бўлсин,
Жаҳонга сарвар бўлсин...

Мақтайверсам шундаин,
Тўлин ойдаи, кундаин,
Ҳар фурсати ғанимат,
Ватандан айланайин.

Қурбон унга жону тан,
Курашмоқдан топай шан,
Ёмонларга ўлим бер,
Яхшиларга боқ, Ватан!

Шу йўлда умрим, ўтай,
Дунёдан рози кетай...

БАХШИ ИУЛИДА

Дунё билан туғилган,
Дунё бўлиб бўғилган,
Умидларга туғ илган
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Бўрон бўлдик — тинмадик,
Тўрон бўлдик — синмадик,
Енмас-куймас тилладек,
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Ошиқ бўлсак — оқ урдик,
Ғаним кўрсак — от сурдик,
Гўрўғли, Алпомишдек
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Чамбилбел дарасидан,
Спитамен ярасидан,
Муқанна наърасидан
Ўзбек бўлдик, ўзбегим,

Қашқарийга тил берган,
Берунийга йўл берган,
Фаробийга қўл берган,
Ўзбек бўлдик, ўзбегим,

Дунёларга онг бердик,
Отсин оппоқ тонг дедик,
Синодек, Навонийдек,
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Оқ урмоқли ор билган,
Иўғини ҳам бор билган,

Узлигини нор билган,
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Дўстни ортдан сотмадик,
Ғам лойига ботмадик,
Қалбда ғурур, соддалик...
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

Замон-замон бўлди-ё,
Омон-омон бўлди-ё,
Эркин билган тўтиё
Ўзбек бўлдик, ўзбегим.

УВАЙСИЙ СУЗИ

Бир ҳаёт кўзладим хуш холу хушдил,
Вале ҳақиқат деб айрилдим ҳушдин,
Фарқимни билмадим қафасли қушдин,
Эркини излаган Жаҳон отинман.

Шундан ўзни қамаб ғазал тўқидим,
Бу турмуш дарсидан маъни ўқидим,
Бирда яланғоч, бирда тўқ бўлдим,
Ҳаётдан сўзлаган Жаҳон отинман.

Илтифотлар кутдим шоҳдан-тожлидан,
У хабар олмади тўқу очидан,
Сарғайди юз парча ернинг божидан,
Ғам бағрин тиглаган Жаҳон отинман.

Ғазалафшондурман азиз халқимга,
Даврим бўй бермади хотин ақлига,
Емон отин бўлдим ёмон ақлига,
Жаҳонга сиғмаган Жаҳон отинман.

ОЙСАНАМГА ОШИҚ БҮЛИБ...

Кел, Ойсанам, остонамни бўстон қил,
Бўстон қилиб, ўзинг уни мастон қил.
Ишқ йўлида мушкулимни осон қил —
Ҳузурингда Рустам-достон бўлайин,
Гоҳ замининг, гоҳи осмон бўлайин.

Келар бўлсанг, Оқтош деган шаҳрим бор,
Ошиқ дилда не армонли аҳдим бор,
Ширин-ширин ошиқона шартим бор...
Бажо этсанг, қаҳқашонинг бўлайин,
Жонингга жон жойлаб жонинг бўлайин.

Оқтош шаҳрим Самарқандда ой, санам,
Қоратоғу Оқтоғи¹ — кон, бой, санам,
Шу тоғларни сенга бериб, Ойсанам
Қўш тоғингда шўх сайёдинг бўлайин...
Ҳам сайёдинг, ҳам ҳаётинг бўлайин.

Ислом шоир ватанидир бу шаҳар,
Уни десам, не-не орзум ушалар.
Дўмбирамнинг қўлда банди бўшалар,
Эниб келсанг шоир-бахшинг бўлайин,
Бирда ёмон, бирда яхшинг бўлайин.

Отлар чопса янграр тоғу дараси,
Тоғ қулатар ошиқларнинг наъраси,
Шу ошиқлик силтовга ярасанг
Ойсанамим, оппоқ ёринг бўлайин,
Ўзга эмас, Отаёринг бўлайин.

1976

---

¹ Оқтош шаҳрининг жануб томонида Қоратоғ, ши-
молида эса Оқтоғ кўриниб туради.

ҚИСМАТИМ

Ишқ даштига сафар истадим,
Фидойилик бўлди қисматим...

Саробларга йўлиқдим қанча,
Ҳижронларга, севинчларга ҳам.
Йўлиқдим, дард, пушаймонгача,
Армонларга, ўкинчларга ҳам.
Барчасини саволга кўмдим,
Бир-бир сўрдим: «Хўжайиннинг ким?»
Барчаси: дард, севинч ва алам,
Армон, ҳижрон, висол, қасос ҳам:
— Ҳаммамизга хўжайин, жаноб —
Муҳаббат!— деб қилдилар жавоб.
Бисотимда қолмай ҳеч вақо
Топмай қудрат, қолмай иложим
Фарёд билан чок этиб яқо,
Муҳаббатга бахш этдим жоним.
Каптар каби учирдим уни:
— Муҳаббат, бу ҳам сеники — ол!
Ахир ким ҳам қилмасди шуни,
Тушганида бошига шу ҳол?!

Ишқ даштига сафар истадим,
Фидойилик бўлди қисматим...

ОЙДИН ТУНДА КЕЛСАНГ, ТАСАДДУҚ

Бир дам аразлардан мушкулми кечмак?..
Мен ҳам пешвоз чиқсам, кўнглингни хушлаб.
Парқув хазонлардан парқув жой тўшаб,
Аёвли лаҳзалар шаробин ичсак —
Юлдузлар узилгай куз кечасида,
Жуфт кўзлар сузилгай куз кечасида.

Тасаддуқ, толега дегайман шукур,
Ишқим тушгани-чун танҳо ўзингга.
Кўзларим толмасин боқишдан сенга,
Бетакрор бахт, сеҳр, нафосат, шуур
Янглиғ бўй берамиз куз кечасида.
Кузни куйдирамиз куз кечасида.

Хаёлан оҳиста қўямиз қадам,
Интиқ нигоҳларда олам яширин.
Сўзсиз изҳори дил — болдаин ширин.
Келсанг, аразларга чек қўйиб, бир дам
Ишқ тонгин алқаймиз куз кечасида,
На ҳориб-толгаймиз куз кечасида...

ҚУЙГАН ҚЎНГИЛДАН

Сой бўйи. Хиёбон. Икков кезаркан
Поймизни ялаб ловиллайди куз.
Муҳаббат тафтидан чеҳранг қизарган,
Кўзларингда ҳислар — қуюн, қоракўз.

Мен эса дил розин унсиз айтаман;
«Бир сен қолган эдинг кўнгил бермаган...»
Севиб-севилишдан вафо кўрмаган
Бу кўнгил изтироб чекар қайтадан.

Юрагинг майлини сезаяпман, бу —
Балоғат ёшингда гуноҳ саналмас.
Бироқ вужудимда таниш бир ғулу
Аврайди, аврайди: «Бу оддий ҳавас!..»

Шу сас балқир кузак шивирита ҳам,
Сой тўлқинида ҳам шу сас қалқийди.
Эҳ-ҳе, мен учун ҳам бу ҳис, маликам,
Муқаддас ишқ бўлиб қолса қанийди?!

Кечир, сезсам эдим муҳаббат кучин,
Вафо бўлгандайди бир бора ҳамдам,
Оддий бўлмас эди севги мен учун,
Оддий ҳавас бўлиб туюлмасди ҳам...

ИШҚ ИЛИНЖИ

Муҳаббатинг муҳаббатим қош-кўзи,
Қўш чарақлаб юлдузимиз юлдузи,
Ҳеч сўнмаса кечаси-ю, кундузи,
Сену менда қолармиди ҳеч армон.

Бир умрга ишончингга шон тутсам,
Қаро кўзинг қарошига жон тутсам,
Қўш каптаринг тумшуғига дон тутсам,
Сену менда қолармиди ҳеч армон.

Ҳижрон тутса гирибондан уззукун,
Кўз тутолсак келар-ку, деб тузук кун,
Йўлиқмаса йўлимизда бузук кун,
Сену менда қолармиди ҳеч армон.

Дунёсидан дунё бўлиб кетолсак,
Ишқ атрин фарзандларга сеполсак,
Боқийликнинг масканига етолсак,
Сену менда қолармиди ҳеч армон.

***

Шу илинжда талпинади ошиқ жон...

ҲАР САҲАР...

Хаёлларки, етаклаб,
Кўзимга чўқар қишлоқ:
Ана, ўғлим эркалаб
Улоққа тутар ушоқ.

Ҳув, тандирга ёқар ўт
Ўғлимнинг нуржаҳони.
Тилашиб барака-қут
Онажон, отажоним —

Дуога очишар қўл:
«Замонамиз бор бўлсин.
Мўлчилик бўлсин нуқул,
Ғаним пасту хор бўлсин!»

Ёришар-да чеҳраси,
Юмушга уннар онам,
Суюб шўх неварасин
Тиззага олар отам.

Апил-тапил чой ичиб,
Далага шошар синглим.
Кечикдим, деб ичкикиб
Ғайрати тошар синглим.

Алпона енг ҳимариб,
Яна бир тонг очар юз.
Янги кун қад кўтариб
Эзгуликка қўяр из...

Шундоқ хаёлга ботиб,
Соғинч-ла қош чимирдим...
Кўксим тўлиб, ютоқиб
Тонг ҳавосин симирдим,

МАРҲУМ ШОИР ШЕЪРИ

Денгизга чўкиб кетгум
Қутқар малагим.
Бўлмаса ўлиб кетгум
Кулмасдан гулим.

Денгиз қаъри — қалбингга
Чўкиб кетдим-а.
Кўзларингнинг қаърига
Ўлиб етдим-а!..

* * *

Емғир бўлиб тўкилди булут,
Олақуроқ осмон бўзрайди.
Ерга сингди барака ва қут,
Шудгор ерлар имкон сўрайди...

Намиққан йўл, супа, ўнгирлар
Пойин ўпар дуркун қизларнинг.
Кенг далалар, дов-дарахт, қирлар
Емғир билан ювар юзларин.

Кузатаман, баҳорий ҳислар
Қириб келар қалбимга беун.
Димоғимни қитиқлар ислар...
Малагимнинг кўзига сингум...

РОЗ

...Қиз зулфидай тўлғаниб
Анҳор оқиб боради.
Йигит қалби ўт олиб
Қизга кўнгил ёради:

— Биласанми, ҳай... гўзал...
Сўнг... сўз келмас тилига.
«Иўқ, ҳозирмас... бошқа гал...»
Тугиб қўяр дилига.

Бироқ на изҳори ишқ
На оҳ-воҳлар айтилар.
Ва... яна унсиз қўшиқ —
Суҳбат қуриб қайтилар.

Зотан, ишқ — тилсиз, измсиз —
Исёнли унсиз овоз:
Кўзлардаги беисм ҳис,
Нигоҳларда унсиз роз...

Шу қўшиқда яширин,
Дил розлари бўлар ёд:
Хаёллари кўп ширин,
Орзулари қўшқанот...

Гўё улар наздида
Ҳаёт ҳукм сурмайди.
Севишганлар аслида
Эшитмайди, кўрмайди!..

Ҳаёт-чи, шошар, жилар...
...Улар ишқдан сармаст, лол.
Бошларида шивирлар,
Сояпарвар мажнунтол.

Пойларида чулғаниб
Лолалар кўз олади.
Қиз зулфидай тўлғаниб,
Анҳор оқиб боради...

БАХШИ ИУҚЛОВИ...

Ислом Шоир хотирасига

Дўмбирам, хонишинг мавжланар,
Вужудим ситилиб боради.
Нолишинг авжланиб, жон олар,
Бардошим титилиб боради...

* * *

Хаёлимда тагин жонланар тарих,
Тагин хонишингда тебрана бошлар.
Нолишингда тагин тарих, водариг,
Ўтмиш кечмишидан кўзлар ёшланар.

Дўмбирам, торларинг измидан бориб
Неча асрларга назарим тушар.
Зумда шомлар тушиб, тонглар оқариб
Кўздан ўтиб борар не-не кечмишлар.

Тарих йўлларида оёқдан қолган
Не-не армонларнинг нидоси келар.
«Ё расулуллоҳ!» деб кўзга ёш олган
Чолларнинг ноласи бағримни тилар.

Босиб кела бошлар қуюндай оғиб,
Гумбурлатиб олис тоғлар дарасин —
Ошиқлик кўйида Кўҳиқоф тоғин
Бир оҳ билан йиққан алплар наъраси...

... Ана бири, талош улоқни олиб
«Ҳайё-ҳайт!» деб босиб тақимга,
Талотўп майдондан чиқар отилиб
Шарафлар келтириб қолиб халқимга.

...Шу кўйи авжланиб кўзлар олдига
Бошқа бир нусхани келтириб қўйдинг.
Ана у: тиз чўкиб ёв ихтиёрида...
Пулга алишмоқда элу юрт, уйин.

Унинг кўзларида ваҳмли бахшиш...
Бир «оҳ!..» учар давра узра муаллақ,
Меҳр, андишани ҳар кўздан қувлаб
Аён бўлар шундай қаҳрли қарғиш:
«Иўқ!
Туфласа ўзин тузига,

Тан олмаса туққанин кўксин,
Чўп қадаса элин кўзига,
Ажратолмай қолса ўз тусин...
Исм ҳам ҳайф, ундай бединга!
Ҳаволар ҳам ҳайф, туну кунлар ҳайф!
Сатқай кетгай ажал ҳам унга,
Шамоллар ҳайф,
кўк,
заминлар ҳайф!

Ҳазар,
Ўлик бўлмаса — ўлиб!..
Жони чиқмай саналса ўлик!!!
Очиқ кўзу
тирик тан бўлиб
Кўру мажруҳ бўлса — кўргулик!!!»
Отларнинг дупури бўлар эш,
Осмонлаб борасан дўмбирам.
...Бостириб келади пешма-пеш
Эл суйган ботирлар гумбирлаб.

Ёв тизин ялаган шўрликнинг
Гавдаси типирлар найзада.
Зиёси ёйилур ҳурликнинг
Ҳар жону тонгларга, майсага...

...Шу зайлда дostonларга жўр бўлиб,
Бахшиларнинг кўкрагида зўр бўлиб,
Давраларда бўйнинг жиққа тер бўлиб,
Асрлардан ошиб келдинг, дўмбирам.

Ҳаволаниб Фиркўк билан кўкларга,
Қутқу солиб неча манман тўқларга,
Мадад бўлиб ғам-ҳасрати кўпларга,
Рустам бўлиб тошиб келдинг, дўмбирам.

Лйрилмадинг элнинг аза, тўйдан,
Диллар зангги фориг бўлди куйингдан,
Минг ўргулиб ошиқларнинг бўйидан,
Дийдор бўлиб шошиб келдинг, дўмбирам.

Йўлга тушсанг, йўлдош бўлди теранлар —
Эзгуликнинг мевасини терганлар,
Эъзозингда жаннатмакон Эрамлар,
Эл орзусин ташиб келдинг дўмбирам.

Дўмбирам, хонишинг мавжланар,
Вужудим ситилиб боради.
Нолишинг авжланиб, жон олар,
Бардошим титилиб боради...

Отларнинг дупурн эш бўлар
Осмонлаб борасан дўмбирам.
Сен куйлаб келганинг — орзулар
Рўёби менинг чин, зўр лирам.

...Эй, менинг манглайи дўнг лирам!

УША ХИЁБОНДА

Боғларнинг пойига тўкилиб ёзи
Мезонларга розин айтмоқда.
Анҳорларнинг заъфарон қоши,
Маъюс хаёл янглиғ оқмоқда...

Йўлакларда хазонлар — чаман,
Хазон тўла ўйдим-чуқурлар,
Ёлғиз ўша хиёбондаман,
Хазонлар-да сирли шивирлар.

Баҳорингни эслайман сенинг,
Шовуллайди кузак пойимда.
Баҳор бўлиб балққан у кезинг —
Хунхор бўлиб тушар пойимга.

... Тагин дилда ишқ отлиқ дoston,
Ловуллаган хазонлар ҳамдам.
Сарғиш — ҳаво, ер, шеър у осмон
Ёлғиз...
Ўша хиёбондаман.

АРЗИ ҲОЛ

Ҳазорасп, эшит энди арзимни,
Фақат лол қолгани келмадим сенга.
Бирга ўқиб, бирга юрган ҳуснига
Йўлиқтиргин, узай ундан қарзимни...

Талабалик йиллар қолди-ку кетда,
У — онадир. Мен ҳам отаман энди.
Севардим!.. Гўзалинг қалбимда эди,
Лекин айтолмасдан розимни бетга.

Яна бир бор кўрайин тенгсиз жамолин,
Яна аввалгидай термулай сўзсиз.
Қўнглимни ёритсин ўша қоракўз,
Яна сеҳрин сезай севги шамолин.

Майлига, ёролмай кўнглимни яна
Бирга ўқиб, бирга юрган у қизга.
Ҳазорасп, учрат ўша юлдузга,
Ғурур ё муҳаббат қилсин тантана...

Шоҳнинг шохи борин қудуққа айтиб
Енгил тортганидай шўрлик сартарош,
Майли, кечиккан ишқ шундай бўлсин фош,
Рухим енгил тортсин кетаркан қайтиб...

ТАНҲОЛИК

Мажруҳ хазонларни босиб беомон,
Қимсасиз боғ ичра кезаман ёлғиз.
Қалбимда ўша дард... кўтариб тўфон,
Асабим торларин чертар аёвсиз.

Ҳамон қулоғимда унинг овози,
Кетаркан дегани: «Хайр, йўқ менда айб...»
Яланғоч дарахтлар ҳатто норози —
Бўлгандай мен томон боқар мунғайиб.
«Сабабсиз ранжитдим...»

Кезаман бетин,
Хаёлан мен унга узрни айтиб.
Юрагим чигали ёзилмас лекин.
Ҳижрон азобида ўйлайман фақат,
Келарми қайтиб...

МЕРОС

Омонликда яшамоқ,
Омонликни асрамоқ —
Авлоддан авлодларга,
Йилдан йилларга мерос.
Дўстим, кел, сен ҳам қувон —
Умринг мазмунига боқ,
Қани, кўтардик қадаҳ
Уни кечмоқ учун соз!
Ҳа, биз асраб яшаймиз
Дунёнинг тинчлигини
Демакки, асрларнинг
Кулар лолаларини!
Демакки, яшаяпмиз
Асраб-алқаб тинчини
Боламиз боласидан
Бўлар болаларини.
Аниқки, у кунлар ҳам
Кезармиз хаёл суриб,
Бор бўлар давраларнинг
Гурунгида руҳимиз.
Демакки, ўшанда ҳам
Кулиб, чордона қуриб
Омонлик қўшиғини
Куйлар умримиз!..

КУЗ, МЕН ВА УЧИНЧИ УҒИЛ

I

Минг тўққиз юз етмиш саккизинчи йил
Индинга биринчи ноябрь.
Шу тонг насиб этди учинчи ўғил,
Жилмайган анов қиз — доядир!

Доядир наздимда шу куз фасли ҳам —
Иил дардин йўрғақлаб кўтарган...
«Суюнчи!» деб турган доядек кўркам
Куз кўркин кўзимга суртаман.

Суртаман кўзимни севинч ёшига
Кўз очмиш тагин бир мурғак шер!
Кузнинг япроқлари ёғар бошимга,
Изимда хазондан — зарҳал ер.

Зарҳал ер ловуллар, ловуллар кўксим,
Ловуллаб ер тишлар япроқлар.
Кезаман, ортимдан ўпишиб изим
Пилдираб эргашар япроқлар.

Япроқлар шивирлар... Шивир ўнгу сўл,
Эҳтимол улар ҳам доядир?!
Бу тонг насиб этди учинчи ўғил
Индинга биринчи ноябрь.

2

Ноябрь тонгини ўзим уйғотдим —
Уйқу ҳеч инмади кўзимга.
Хаёлу фикримни зап тўлғатдим
Исм ахтариб қаро кўзимга.

Кўзимга шу тунда куз сеҳриш жойлаб
Тонггача ном танлаб тоғландим!..
Сўнг Ойни кузатиб, Қуёшни пойлаб,
Бир қарор азмига боғландим.

Боғландим хаёлга кўнмиш ниятга,
Ниятки, оқ тонглар янглиғ оқ.

Боғландим шеър янглиғ дилхуш ниятга.
Ниятки, шеърят янглиғ пок.

Пок эрур ниятлар нияти шундоқ,
Қачонки, у тонгдай оқ эрур.
Шундайин беғубор тонгда, ўшандоқ
Ниятдан тўкилди дилга нур.

Дилга нур тўкилиб, бермасми самар
Лаб очсам болажон, исмингдан.
Сенга ном танлаб кезган шу саҳар
Боз устоз руҳига сиғиндим.

3

Сиғиндим Миртемир руҳига тағин
Куз тонги — хазонли сеҳрдир...
Сеҳрли шу тонгда болажон,
Исмингни атадим Миртемир.

Миртемир бобонгдай чўнг ва суюк
Шеър бўлиб кўчмоғинг шарт эмас.
Шу эл, шу тупроқ меҳрини туюб,
Яшолсанг, ҳе, шунинг ўзи бас!

Шунинг ўзи басдир бир инсон бўлиб
Курашиб яшолсанг ҳаётда.
Ёвга ёв, инсонга чин инсон бўлиб
Ёшингни яшасанг ҳаётда.

Ҳаётда кўп эрур паст-баланд йўллар,
Бу йиллар дардинг өз кўрдимми?!
Давом эттиролсанг бахт шу бўлар
Фараҳли, ташвишли умримни.

РУБОИЙЛАР

Яхшидир — гул атри, гул жилмайиши,
Гул билан файзлидир бу олам иши.
Аммо ёмонлардан ёмонлироқдур
Унинг тиконидан ҳадиқли киши.

* * *

Ўғлим, ҳаётда ўс, ўсганинг бўлсин,
Тўқис-туғалингу рўй-ростинг бўлсин.
Борингда чолишган минг дўстдан кўра,
Йўғингда қайишган бир дўстинг бўлсин.

* * *

Дилдираб саҳарга ёлборар шабнам:
«Қуёшга рўбарў келтирма, ошнам!..»
Бу дам тонг этагин кўтарар қуёш,
Билмай қолар нурга айланганим ҳам.

ТОҒЛАР БИР СИР АЙТМОҚЧИ...

Шамсиддинга

Тоғлар бир сир айтмоқчи...
Кутиб чарчадим, дўстим.
Қоялар томсиз устун
Пешонангдан ўпмоқчи.

Кутиб улғайдим, ўсдим,
Кутмоқ бўлди топганим.
Не ажаб? Тополмадим —
Ҳануз ўзимни ўзим.

Бу на ҳайрат дунёда
Кутмоқ, куттирмоқ насиб.
Насибу, лек юрт босиб
Насибам бут, рўёда.

Бутликка бут, ризқ-рўзим,
Олдинда фақат жумбоқ...
Уқилмаган дилга боқ,
Тоғлардай жумбоқ, дўстим.

Тоғларни уқиш мумкин,
Уқиб бўлмас дил жумбоқ.
Ке, қўй. У қандай ункин?
Тинглайлик сўзсиз «Ушшоқ».

Тошлардай сукут сақла,
Сукутингдан сўз англай.
Сукунатда сир талай,
Уни бир нафас ёқла.

Тоғлар бир сир айтмоқчи...

НАВОИИ КҶЧАСИДАН ҚЕЛАЕТГАНЛАР

Баллада

Туш кўрибди Миртемир бир кун,
Навоийнинг нақ ўзи эмиш.
Уша, ўша — нуроний, дуркун
Алл шоирнинг ўз сўзи эмиш:

«...Умринг ёруғ, Ватанинг ужмоқ,
Мендан сўра, мен ёниб ўтдим.
Англамади замона, эвоҳ,
Беш асрким, шу кунни кутдим.

Бешигим у қадимий қалъа,
Балки оғам у Баҳром сардор,
Балки онам нозанин Лайло,
Балки синглим Ширин нолакор.

Балки юртим у зангин дара,
Балки дўстим Фарҳод паҳлавон.
Аммо асринг баланд юз карра,
Ҳар пояда улуғ бир достон...»

...Ўттизларда экан у пайтда
Миртемиршо — чапдаст, ёш шоир.
Ҳатто ўзи кексайганида
Сўзлаб юрди тушин Миртемир.

«Ёдимда йўқ, сўнг нелар деди,
Ёдимда йўқ,— дер эди нуқул.—
Манглайимга кафтин тегизди
Сўнг «Хамса»син тутқазганди ул...»

* * *

Ўтиб кетди орадан аitches,
Миртемир ҳам бўлди нуроний.
Бир кун тишин гичирлатганча
Кетар эди, бир хиёбонким —

«Навойи» деб аталган кўча
Донғиллиги устивор улуғ.
Кўча — кета-кетгунича
Умри боқий оламга тўлуғ:

Дунё ўтиб борар лорсиллаб,
Кеча-кундуз билмайди ором.
Ҳар нарсага қизиқар жаноб,
Жавоб берар мутаржим Баҳром.

Моҳинбону — замона қизи,
Музей томон ўйчан шошади.
Кутиб олар Навоий — ўзи,
Кўча гавжум,,, кўча тошади,

Шеър баҳсига чорлар Навоий
Шоирларнинг хиёбонида.
Ҳайкалларда шошқин нигоҳи,
Ешлар ўтар нур хаёлларда...

Бу кўчадан дунё оқади,
Дунёларга туташар шу йўл.
Не нигоҳлар қалбга боқади
Нигоҳларким, ишчан ва гулгун.

Лайли қизнинг қўлидан тутган,
Қайсдир балки анов ўспирин?
Балки анов шаҳло — гулбадан...
Фарҳодини куйдирган Ширин?

Ва ё Навфал чиқар униси,
Искандардир ҳу, кулган одам?
Монийсифат экан буниси...
Шопурмикин ва ёким Ҳотам?

Наргиси Дилоромча бор,
Ҳу, тўп қизлар — етти сайёра.
Кўча гавжум — «Ҳайратул-аброр»
Қиссаларин безаганларми?..

Индинлари бугунда аён —
Қаҳрамондир бири ишида.
Бошқа бири суради хаёл
Уттизинчи аср ишқида.

Мўйқалами қўлда бирининг,
Истиқболнинг чизар сувратин.

Қай бирлари излашар сирин
Фазо ёқдан келган суратни...

«Қандай тахтли-бахтли замона...»
Одимлайди Миртемир ҳорғин.
Ҳар галгидай дилда шукрона:
«Ғам кўрманглар-ей, бўталарим!..»

* * *

Бу дунёда буюклар кўпдир,
Эзгуликка тобе ҳаммаси.
Улар иши дунёга хўбдир,
Бири — Навоийнинг «Хамса»си.

Шу «Хамса»нинг ҳиссасидан,
Битта таъриф айтаётирман.
Улуғларнинг ўтли изидан,
Келажакка кетаётирман.

Манглайида бахти замоннинг
Омонликка қўлида меҳр.
Улуғларкан улуғ инсонни,
Хаёлимда буюк Алишер.

Буюк манзил томон элтади,
«Наввий» деб аталган кўча.
«Хамса» каби бориб етади
Унга тушган кундуз ва кеча...

Буюкларнинг қўлидан ушлар,
Шу кўчадан ўтаётганлар.
Эзгуликнинг йўлига тушар,
Шу кўчадан кетаётганлар.

...Бу дунёда буюклар кўпдир,
 Эзгуликка тобе ҳаммаси.
 Улар иши дунёга хўбдир,
 Бири — Навоийнинг «Хамса»си!

ДУНЁ

... Мана, секин-секин ёришиб,
 Рўпарамда юксалар дунё.
 Кўз ўнгимдан ўтар қоришиб
 Оқу қора, соя ва зиё:

Ўтаверар қитъалар, йиллар,
 Турли кўзлар, қўллар, байроқлар,
 Бир-бирини қутлаган эллар,
 Қўли баланд, қўли қадоқлар...

Гоҳ вазмин, гоҳ тутақиб, тошиб
 Чарх уради фикримда дунё.
 Кўздан ўтар яна қоришиб
 Оқу қора, соя ва зиё.

Бурда нон, иш, эрк деб ёлворган
 Кўзларга тик қарай олмадим.
 Кўзёш билан тупроқни қорган
 Гўдакларни юпатолмадим.

Тишни тишга қўйиб тингладим
 Бир мусофир — ватандош дардин.
 Қисматини ерга тенгладим,
 Оқлолмадим уни дўстларим.

Дунё тортар фикримни қайта
 Тасвирида: ёзи, аёзи...

Эшитгандай бўламан яна,
Истиқболнинг ғолиб овозин.

Юлдузларга манглайи теккан
Оппоқ пахтаи каби оқариб,
Мана, тонг ҳам безавол кулган,
Оппоқ рангда, турар бўзариб.

Эгик бошим узра эгилди
Столимга чарх уриб дунё.
Мана, қуёш жим кўтарилди
Бермоқ учун шеъримга зиё.

ШУҚУР БУРҲОН

Гумон исканжасида бўғилар Гамлет,
Брут бўлиб ҳайқирар замона зайли.
Рустам тушган йўлда Гуломнинг майли,
Виждон — гоҳи ғолиб, гоҳида ғамлик...
Бетакрор туйғулар саҳнада хоқон,
Бу — Шукур Бурҳон!

Шаҳар ҳокимидан Гофурни сўрдим,
Санд баттол дедим унинг қилмишин.
Соҳиб Ниёзийда бор менинг ишим,
Ўтмишдан не кўрсам — армонни кўрдим.
Саҳнада қуёшдай порлади армон,
Бу — Шукур Бурҳон!

Ерга кирай деса — қўймади «Йўқ!» деб,
Олис маконига олмади осмон.
Қон қақшаб титраган гадомас, у жон —
Ўз кўзларин ўйиб олган шоҳ Эдип!..
Тақдир ўйинини этолган аён,
Бу — Шукур Бурҳон!

Ана! Яна ўша Қора ботир, уф...
Туриш-турмуши ҳам қалбга ботган ўқ.
Яхшилик умрини қисқартган зулук...
Унга бадбўй сўзлар эшиги ҳам қулф!
Шунчалар нафратни қўзғатолган жон,
Бу — Шукур Бурҳон!

Чақмоқдай кечилган умрлар ҳам кўп,
Боқсак шу чақнаган юлдузлар томон,
Улугбек юлдузи — энг ёруғ армон,
Шу армон кечмишин ёритдилар хўб —
Уларга сафбоши бўлган чороғбон,
Бу — Шукур Бурҳон!

Бу дунё саҳнида буюклар ўтди,
Буюклар буюги Лениндир аммо.
Омонлик, деб уни алқайди дунё.
Қалбларда шу азиз сиймо ўгити.
Шу сиймо сувратин яратган инсон
Бу — Шукур Бурҳон!

Ленин солиб кетган шу ёруғ йўлдан,
Ўтдилар не жонлар алвон ва алвон,
Халқдан чиққан неча ёвқур қаҳрамон —
Бари халқ орзусини қўймади қўлдан.
Ўша Ялангтўш ва Азнавур полвон,
Бу — Шукур Бурҳон!

Сулаймон оталар юртидир бу юрт,
Шу юрт меҳрин узмоқ, қиёмат қарздир,
Ҳар қалб тўрида энг олий фарздир.
Ўшандоқ туйғулар бўлмагай унут!
Бу ҳислар рангини кўрсатган шоён,
Бу — Шукур Бурҳон!

Ҳисоби бормиди унинг ижросини?!
Гоҳи қайроқи, гоҳ асабий роллар;

Арбоб, шоҳ, олим ё тадбиркор чоллар...
Ўзи бўлиб ўйнаб қўйди барисин.
Ва ҳаётда толди барҳаёт унвон;
Бу — Шукур Бурҳон!

* * *

Ёмғиржон, бир қўшиқ айт
Ки томларни тарақлат.
Япроқларни ювиб қайт,
Йўлкаларда байт тарат.

Ҳам титратгил сулувнинг
Зулфини, кипригини.
Сенга кўрсатай сувнинг
Кўгчиган кўпригини.

Сўнг мажнунтол бағрига
Етайлик-да чопишиб.
Кийимлар ҳам вужудга
Кетмасидан ёпишиб.

Наҳот тидинг ёмғиржон?
Япроқларга илидинг,
Майсаларга тўқ маржон
Мисоли кўзга индинг.

Термуламан кўкларга,
Жиққа ҳўл бўлди ҳарёқ.
Олида — уфқларда
Чорлайди мени маёқ.

... Муҳаббат девонига,
Шундайин шароб тутай.
Шу диёрнинг қонига
Жон янглиғ сингиб кетай.

ТОҲИР-ЗУҲРОГА СУНГГИ СУЗ...

Умр тила Тоҳирга,
Асра уни, Зухрожон.
Минса борми қаҳрига
Душманингдан кетар жон.

Дўст қайси, душман қайси
Билмадинг-а, ой синглим.
Етмасдан Тоҳир васли
Қаро ерга оҳ... сингдинг!

Заҳар қўшди ошинга,
Қоработир — қузғун-а.
Қулоқ тутсам тошинга
Фарёдларинг узун-а.

Кўролмайсан Тоҳирни,
Очолмайсан энди лаб...
Қўмсаш шундай оғирки,
Тош бўлсаям юмшар қалб.

Тоҳир энди... Тоҳир йўқ,
У ҳам ерга ботибди.
Ундан бўлсин кўнглинг тўқ,
Енгинанда ётибди.

Қоработир? Уф, яна...
Яна ўша ўртада.
Тикон бўлиб, икковга —
Демоқчидай: кўр, мана!

Ёмон, ахир, ёмондир,
Улиб ҳам қутулмасан.
Дема, ишим осондир
Ёмонга тугилмасдан.

... Энди-чи, Қоработир
Тақдиридан йиғлайди.
Тонглар отар, кун ботар
Наштарини йиғмайди.

Бироқ нишон... Нишон йўқ,
Ҳамма доно бўлган-ку.
Отай, деса нишли ўқ
Тоҳир-Зухро ўлган-ку...

ТУМАН

Ҳарир ичра чулғанди тоғлар,
Гўё қуёш йўқолиб қолди.
Қавказ, қани нурафшон боғлар?
Маънос тортиб кўзларим толди.

Қоя қайда, жар қаёнда — йўқ!
Тасаввурда тоғлар ҳайбати.
Гоҳ қоями кўкка илиғлик
Сўзсиз қўшиқ... Қўшиқ айтади.

Ҳорғин руҳ-ла кезаман бу дам,
Муаллақми юрибман гўё.
Хаёлимда жаннат бир қадам
Хаёлимда олисдай рўё.

Чиқиб келар туман ичидан
Қўлда кўза черкас сулуви.
Қўл чўзаман, қониб ичаман,
Тўкилади кўзадан суви...

«...Сувмас, менга бол тутдинг гўзал...»
Жилмаяди тоғнинг оҳуси.
Сипқораман, тўймайман ҳар гал
Чўллатади оҳунинг кўзи!..

Сўнги қултум... Бўшайди кўза,
Фойиб бўлар кўза тутган қиз.
Қани энди бирров кўринса,
Пойларига чўкар эдим тиз...

...Ешгил тортар руҳим пайкари,
Туман гўё тўкар кўздан ёш.
Кўнглим сезар, тумандан нари
Кавказ узра чарақлар қуёш.

МАНЗАРА

Шамоллар саеида хазонлар зори,
Улар мозорига айланган боғлар.
Утиб кетган йилнинг нозли баҳори,
Лолаларсиз мизғир жунжикиб тоғлар.

Энди қушчаларнинг сайри узоқда,
Яйдоқ далаларда дайдири изғирин.
Атрофни ўхшатиб минг бир ямоққа,
Тўшала бошлайди файзсиз кечқурун.

Ошиқлар сайридан бенасиб қолиб,
Безовта бевадай тўлғанади сой.
Унинг тўлқинида хазонлар оқиб,
Тўлин ой аксини парчалар тинмай.

Фақат шамол хазон сочиб ўйнайди,
Совуқ авзонга қўнмас табассум.
Қимдандир эшитган, у ҳам куйлайди:
Хазон сипоҳига моне бўлур ким?!

ИШҚ

Тушгач нигоҳим сизга кўздан қолдим,
Не сўзки, тилим лолдур, сўздан қолдим.

Ахтариб ўнгу сўлимдан йўқ қўнимим,
Кетиб орому мадор тиздан қолдим.

Шому саҳарлар ё раб тотмай намак
Боқмай толеим — рисқ-рўздан қолдим.

Уйласам ўтган куну бу кунларим,
Ўзлимдан йўқ нишон ўздан қолдим.

Сатқай, дерман барига мен Отаёр,
Бўзлагайман деб фақат: «Сиздан қолдим...»

* * *

Кун-тунлар юкини елкага ортади,
Кечарак лаҳзалар умрдан узилар.
Асабий лаҳзалар — мисоли мугузлар
Юраклар қатига зил қатим тортади...

Умрдан умрлар сўрайди лаҳзалар,
Тақдирлар яратур лаҳзалар шу куйи.
Шу куйи узаяр тақдирлар ўйини,
Шунчаки ўйинмас, умрга — ларзалар!

Умрдан лаҳзалар — боқийлик дояси,
Дояки, доялар дояси — устивор.
Умрдан умрзоқ, метинроқ не ҳам бор?
Ҳар ўтган сөз умр боқийлик қояси!

Қалбларни ўртайвер, беаёв ларзалар,
Умрни узайтсин кечарак лаҳзалар.

ФАҚАТ ОЧИҚ КУН ҲАМ...

Чалқанча ётибман —
осмонга қараб,
Кўчманчи булутлар қайга шошади?
Ё улар сомоннинг йилқиси, путраб —
Бошқа бир яйлов деб довон ошади?..
Шошгани ҳам яхши бошқа не чора?
Ахир шошмоқ бўлса олам ҳикмати.
Уларга рашк қилиб мен-чи, бечора
Самога қанчалар нигоҳ тутмадим!
Осмонда булут ҳам бўлгани дуруст,
Фақат очиқ кун ҳам тегар меъдага.
Ҳаётман — ҳаётим бугун бекам-кўст...
Ким билсин, борманми ё йўқ эртага.
Чалқанча ётибман —

осмонга қараб,
Ҳеч кимса халақит бермаса менга.
Майли, кўкда юрса булутлар путраб,
Фақат очиқ кун ҳам тегар меъдага.

УСТОЗ ОЙБЕК ШЕЪРИГА НАЗИРА

Кел ўйноқи, шўх сабо,
Майин сочларимдан ўп.
Ҳисларимнинг рубобин —
Торларини чертиб ўт.

Юзларимда қол бирпас,
Кўзларимда қил сайил.
Дардкашим бўл бир нафас,
Мен севгидан сўйлайин.

Кел, севгимдан сўзлайин,
Ҳам жафокаш гўзалдан.
Мен ҳижрондан бўзлайин,
Ўзгаларга сўзлама...

Ташвишли дунё ширин,
Яшамоқ қандай яхши.
Кўзда бори яширин,
Ёди кўнглимнинг нақши.

Олам дарди лабимда,
Борлиқ — саҳнам, саройим.
Бари яшар қалбимда
Сен туфайли гўзалим.

НАВОИЙ ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Ажабки, жоно, савдо бўлиптур,
Ишқинг бу жонга яро бўлиптур,
Сендин бу жафо бало бўлиптур,
Кўзинг не бало қаро бўлиптур,
Қим жонга қаро бало бўлиптур.

Бошимга, бало бу, зарб қилди,
Гоҳ гадо-у, гоҳ мард қилди,
Дегилки, чу дилни гард қилди,
Мажмуи давони дард қилди,
Дардинги, манга даво бўлиптур.

Дардинг, бу даво, десалар ишон,
Беморлиғ еру давоси осмон,
Етмоққи анга эмасдур осон,
Ишқ ичра анинг фидоси юз жон,
Ҳар жонки санга фидо бўлиптур.

Фидолар бўлиптур бошқадин,
Гадолиғ келиптур подшодин,
Қи ясабму, филни пашшадин,

Бегона бўлиптур ошнодин
Бегонаға ошно бўлиптур.

Ошно бўлиптур жону жаҳоним,
Мажмуи ишқ уммони қоним,
Единг ёритди ўтар ҳар оним,
То қилди юзинг ҳавоси жоним,
Юз сори анга ҳаво бўлиптур.

Ҳаво бўлиптур то жонға боқий,
Қавокиб илмидин гўёки жоминъ,
Узлатда ким ишқнинг фароғи,
Боқий топар улки, бўлди фоний,
Раҳравға бақо фано бўлиптур.

Бас, фано бўлиптур ишқидин ошиқ,
Чу кавсардин ортиқ бақойи ИШҚ,
Ки андин Огаёр ошёнлиқ,
То тузди Навоий ояти ИШҚ,
Ишқ аҳли аро наво бўлиптур.

ҲАМЗА ҒАЗАЛИГА МУҲАММАС

Моҳвашким, бўлмасми эрди ўтмаса кўз ўйнотуб,
Ўйнотуб кўзу қошин кўнгилда ҳислар уйғотуб,
Чорасиз қолдим нетай ҳуш йўқотиб, бош йўқотуб,
Ногаҳон ўтди назардан бир парий от ўйнотуб,
Нозу истиғно била олма анорин тебротуб.

Бу менга дедим тағин қай жабрдан бергай огоҳ?
Улки жабройилмидир ёким чиройда танҳо моҳ?
Найласин ҳушдин кетарди унга тушса қай нигоҳ?
Ҳайдарн зулфини ташлаб, бошга киймиш кажкулоҳ,
Боғламиш белга камар, лаъл ила тиллога ботуб.

Эй фалак, дедим фиғонимдан чиқиб дуд бемаҳал,
Бўлмасам ҳамки хувук, ё бўлмасам бир тепакал.
Бўлди кўнгул мубтало, анга, назар айлар маҳал,
Билмадим қайси шаҳар шаҳзодаси эркан ўшал,
Бир кўриб беҳуш ўлиб йўл узра қолмишман қотуб.

Қотмуш эрдим йўл узра ҳайрат ҳажрму кўтариб,
Қўш қўлим тепамада-ю, оҳлар уриб, оҳлар уруб.
Юз тубан бўлдим-да тушдим, тизда дармоним қуруб,
Бир зирак ҳушёр экан бу ҳоли зоримни кўруб,
Раҳм этиб ул маҳлиқо отини бошин тўхтотуб —

Қайрилиб боқди қиё ул сиймпар, қайрилма қош,
Мен ҳамон урмоқда эрдим тўлғона тошларга бош.
Боқдим эрса келди мен соригаким мисли оташ,
Қамчининг софи бирлан туртмиш бошима моҳваш,
Минг машаққатлар била турдим ўзимни қўзғотуб.

Ки турор, от ўйнотуб, мужғон отуб тепамада ул,
Ойми ё Қуёш дедим келмиш мени этгали қул,
Довдирар эрдим нуқул тополмайин қочмоққа йўл,
Хам бўлиб қилдим салом, очдим дуо этмоққа қўл,
Давлатинг бўлсин зиёд дедим, кўзим мўлтиротуб.

Кўрдики, ҳолим ҳароб ишқи ёсуманлар била,
Топмаса чора магар, ё сирли тилсимлар била,
Бандае бўлгайму нобуд шу саросимлар била?
Охири ҳолим кўруб нозик табассумлар била,
Не муродинг — деди айтғил, кўз сузуб, мужғон отуб.

Мен ҳамон ҳолсиз турардим, бўлғамен мисли девор,
Тонмайин изҳори кўнгул, неки тилда сўзи бор,
Қўлга олиб ўзни охир, сўнг сағал топиб мадор,
Кўзларим суртуб узангуга дедим, эй шоҳсувор.
Сенга етмоқни иложи бормукин жонни сотуб.

Қош кериб, бош чайқабон ул дам санам қилди ўйин,
Дилга ботуб ҳар ўйини чолди ҳижроннинг куйин.
Кўз учириб боз устига писанд этмай, кейин
Деди: қилма орзу, бу ишқ савдосидир кўп қийин,
Ўз умидинг, ногаҳон қўйма ўзингни йўқотуб.

Изтироб бирла боқардим ул лаби ғунча томон,
Билдим: у сайёддин бу дил топгайму қилча омон,
Ноумид кўнгил тағин бир неча бор ютганча қон,
Дедим, эй дилбар, лаҳад тубиға боргунча ҳамон,
Бўлмағай зарра сени дардингни ҳаргиз тарқотуб.

Бир маҳал ер депсиниб от ҳам ўзин кетга тисар,
Қаршисида турганиким гўё бир жонсиз асар,
Боқди бир зум ул париваш мен томон этмай ҳазар,
Деди: кўп урма сухан, шулдир жавоби мухтасар,
Ҳеч етолмайсан менга ётмай қизил қонга ботуб.

Оҳ била бу сўзга ҳам қилдим жавоб кўкрак кериб,
Тўймас эрдим ул санамнинг ой жамолин ҳам кўриб,
Қай томон бурса юзин шул ерга зир-зир югуриб,
Бўлмаса дедим, лабингдан бўса бер, фарёд уриб,
Хўб!... то бўйнимни чўзгунча ўзни тўхтотуб —

Улки маҳваш илтифоти ўт ёқиб, дил ҳам исиб,
Хипча белга қўл солиб, бир қўлгинам тизгин қисиб,
Талпиниб чўздим лабимни не фикр дилни сиқиб...
Уйнади от кетди ҳуркиб, тизгинидан қўл чиқиб,
Бақрайиб фарёд уриб қолдим ўшал ерда қотуб.

Қўл чўзиқ, лаблар чўзиқ, ҳам додладим узук-юлуқ...
Кетди маҳваш сийнасини оқ туманларга кўмиб,
Боқмайин, қайрилмайин, қолбимни оташга қўйиб,
Уйғонуб, кетдим тушим эркан шошиб кўзни юмуб,
Шунчаким пайпасладим ҳеч топмадим қайтиб ётуб.

---

¹ Бу ерда Ҳамзанинг ўз ғазали оригиналида бир сўз тушиб қолган. (О.)

Бўзладим ётдим яна тополмайин куйиб-ёнуб,
Йўқ санамни йўқ ғанимлар кўзларидан қизғонуб.
Гоҳ ётуб, гоҳ уйғонуб, гоҳ ўз-ўзимдан ҳам тонуб.
То азон вақтигача мисли илондек тўлғонуб,
Йиглаб ўлдим кўзларим муштдек шишу, терга ботуб.

Отаёр, қилғил аён туш таъбирини туйғуда,
Ногаҳон ўтса назардан ул пари, ос бўйнига.
Учмайин кўз ўйинга, қош ўйинига, ноз ўйинига
Эй Ниҳон, ҳушёр бўл кўрсанг қачон боз уйқуда,
Кет узанғуга осуб маҳкам ўзингни судротуб.

БИЗГА ҲАМ

(Туроб Тўла ғазалига мухаммас)

Хаҳ, ёғилди бахт деган нурли шуурдан бизга ҳам.
Васл ила ҳажри азиз сирли сурурдан бизга ҳам,
Оҳ, кўнгил кўп аср эрди келмиш у наҳрдан бизга ҳам,
Минг тасанно, ишқ ўзи келди бирдан бизга ҳам,
Мавж келди ишқ деган дарёйи Сирдан бизга ҳам.

Шул наҳрдан тафт тегиб ҳижрони муз-қорига,
Шарқироқ сувлар жавоб қилди саболар зорига —
Заб мунаввар туйғулар сепин ёйиб ҳар сорига,
Бир ажиб соз келди ҳеч чертилмаган қалб торига,
Соз не, ҳамдам топилди йўқ ердан бизга ҳам.

Созким, ҳамроҳи ишқ бу лаҳзалар овозининг,
Тинглабон шому саҳар фош этди у дил розини,
Арзигай қурбони бўлсанг шу фасл парвозининг,
Беҳабардир соҳиби аммо бу севги созининг,
Келди беандоза лаззати сабрдан бизга ҳам.

Билмайин, недир унинг эҳсони-ю, баёнини,
Қўмсар эрдим кеча-кундуз шу аламнинг шонини,

Лоақал бир бора тортмай севгининг камолини,
Уйлар эрдим қайдин олмиш булбул ишқ девонини,
Ошно бўлди муборак бу сатрдан бизга ҳам.

Кўп қадимдан бор нақл: ошиқ билур гул қадрини,
Бизга ҳам берди ўшандоқ дарднинг сабрини,
Бўйсуниб, тингла шу ошиқ кўнгилнинг амрини
Эй сабо, оҳиста қўзғат ёр боғин атрини,
Зора келса у нафас олган атрдан бизга ҳам.

Мунчалар шодлик нечун бу олий ишқ девонида,
Бор ахир ҳижрон деган жабр ила ғам ишқ қонида,
Сақлагай ошиқлар ул жабрни ҳам ўз жонида,
Ёр жабри меҳр эмиш бу кўҳна ишқ девонида,
Ногаҳон ташриф буюрди бу жабрдан бизга ҳам.

Шундайин ногаҳдир у, шунчалар ягона ишқ,
Шунчалар кўҳнадир эй, Отаёр, бу афсона ишқ.
Бўлмас ҳеч мадҳи адо айтган билан бўзлаб қўшиқ,
Беназр жабр ила бўлган бўлса ширин кўҳна ишқ,
Эй Туроб, қолган бу беназирдан бизга ҳам.

* * *

*Осиё ва Африка ёзувчилари
анжуманига*

Бир зотдирмиз -- муҳаббатга божлимиз,
Муҳаббати Ватанига харжлимиз.
Тупроғида тўтиёмиз, тожлимиз,
Дарёдирмиз, дунёдирмиз, шахтдирмиз.

На бир босқин, на бир тошқин бас келди,
Узим, деган неча зўри қасд келди,
Қайсики, у душман доим паст келди,
Қирондирмиз, қалқондирмиз, алпдирмиз.

Жангу жадал жабҳалари даф бўлди,
Алвон байроқ, қизил аскар саф бўлди,
Ҳар бир юртки, дунёсига гап бўлди,
Давриндирмиз, хақондирмиз, тахтдирмиз.

Меҳнат кулди манглайлардан тер бўлиб,
Дўстлар кулди ҳамроҳ бўлиб, зўр бўлиб,
Тинчлик кулди юракларда қўр бўлиб,
Замондирмиз, осмондирмиз, қаддирмиз.

Узатганда ҳарён етди қўл солсак,
Зал гувранди ёт юртларда сўз олсак.
Ҳар тушимиз ўнгдан келди уйғонсак,
Рўёдирмиз, зиёдирмиз, вақтдирмиз.

Дунё кафтдек кўринади бўйласак,
Эллар гурра кўчиб келар тўйласак,
Неча юртдан садо келур куйласак,
Имондирмиз, имкондирмиз, бахтдирмиз!

ДЕДИМ, ДЕДИ...

Туркумдан

Юрагимни ёрдим у кеч
Бир қизга Хоразмда.
Сўрагандим битта ўпич
Қолсин деб орамизда.

Қондирмади сўровимни,
Кўнглингга олма, деди.
Келтиргандим қаловини
Йўлингдан қолма, деди.

Тарсакиси тушди дарров,
Уятсиз, ҳовва, деди.
Чиқиб кетди юздан олов,
Бу ҳали ҳалво деди.

Шундан буён дилда у гул,
Жонлантирсам сиймосини
Татигандай бўлар кўнгил,
«Хов-ва»нинг ҳалвосини.

ТОМДИ ТОМОНДА

Бир кун жуда қизиқ бўлди,
Томди деган томонда.
Икки юзим қизил бўлди,
Қўш тарсаки ёмон-да...

Қизилқумнинг қоқ ўртаси —
Ултирардик овулда.
Қимиз сузиб, ўртар сулув,
Қўҳлик эди оҳудан.

У узатди, мен симирдим,
Симирдим-а армонсиз.
Наақ мешдайин хўп семирдим.
Сулув охир отди сўз:

Бу сўнггиси, э, олинг-ди,
Эслаб-эслаб юрарсиз.
Мен-чи, хом сут эмган банда
Қўлин тутиб, бурдим сўз:

— Қимиз нима, эслаб турсам?
Кел, сулув, бир ўпайин.
Иннанкейин қайда юрсам,
Эслаб-эслаб қўяйин!

Қўш тарсаки тушди бир пайт,
— Ҳап сеними, сарт,— деди.
Бу тушингни бор, сувга айт,
Қўлгинангни торт,— деди!

Синди жаранг пиёласи,
Жонон қимиз тўкилди,
Бир силкиниб бўйю бастн
Зумда кўздан йўқ бўлди.

Энди қимиз ё овулни
Кўрсам қовоқ уяман.
Кўрмасам-да у оҳуни
Эслаб-эслаб қўяман...

СЎНГГИ СУҲБАТ

Баллада

...Қаҳратон қиш бўркин кийган эди Ҳамадон,
Бир кеч Сино кириб келди хонага толиб.
Чўкар экан сандал рахин тутиб хафақон,
Жузжонийнинг кўзларига тикилди табиб.

И б н С и н о

Қайдам... Шабкўр намозшомда, ё айб кўзимдин...
Муюлишда бир шарпадан дил бўлди хижил
Эргашгандай бўлди сўнгра ҳатто изимдин
Ва ё пинҳон таъқиблардин бир кун сўнмиш дил.

Ж у з ж о н и й

Сизга шундоқ туюлгандур, ахир хастасиз...

И б н С и н о

Э, йўқ! Асли бирда баланд, бирда пастдамиз,
Мижоз билан боғлиқ чиқур бу ҳам, эҳтимол.

(Уйга толади, сўнг тортиниб)

Энди мени холи қўйгин, келмаса малол...

Ж у з ж о н и й

Уйқусизлик, денг? Ахир, сиз устози бузрук...

И б н С и н о

Ҳолимга қўй, биласан-ку, аҳдим узрлик...

(Ҳорғин)

Куним битган кўринадир, шогирди содиқ,
Рухда таяглик, танда санчиқ — чекинур соғлиқ.
Минг бир дардга даво топдим, ечдим муаммо,
Одам танин беш қўлимдай билдим-у, аммо
Уз дардимга ўчакишиб шошдим шекиллиқ,
Миёр деган ҳақ мезондин қочдим шекиллиқ...
Сен билан биз чорак аср — ота ва ўғил,
Мана энди, айри тушсак... чўнг тоғдайин зил.
Мабодо бул бедаво дард қоним совутса...

Ж у з ж о н и й

Йўқ, йўқ, устод, ҳали...

И б н С и н о

Қўйғил мени овутма,

Теграмизда бўлмасайди ғам, чанг ва тутун,
Одам умри минг йиллардан бўлурди устун.

(Оғир хўрсиниб)

Соғ маслаклар кўзин очур тани снҳатлик,
Бу аҳволда не ҳам қилдим...

Ж у з ж о н и й

Боз бадниятлик,

Нега бунча тушкунликка тобелик, устоз?
Улуғларга ярашмағай.

И б н С и н о

Йўқдир эътироз:

Улуғ бўлдим — не шаҳарлар тор бўлиб қолди,
Узин яқин олган ёвлар топилиб қолди.

Ҳақиқат деб қанча юртда бўлдим дарбадар,
Гоҳ мақсадим йўлларинда толиқиб қолдим.
Ўтди қанча гаплар ақл чиғриғидин,
Ҳаёт дарси бўлди улар бири-биридин.
Билдим кибру диёнатлик — тубан иллатдур,
Хулқи покнинг имони пок, тани сиҳатдур,
Сақлай билсанг сирингни, у асиринг бўлғай,
Ошкор этсанг бошға бало ўз сиринг бўлғай.
Сақлолмадим сирларимни қалбимда пинҳон.
Неки билсам халқимга мен айладим инъом.
Ақлий жаҳон билдим мудом фаросат илмин¹,
Фикрлашда сақлади ул не хатолардин.
Неча-неча маломатлар дилни доғ қилди,
Ғайридин деб бу бошимға бало ёғилди.

(Ҳаяжонда овози титраб)

«Айбларға куфрим ўздин ўзга султон йўқ,
Бу оламда имонимдин покроқ имон йўқ.
Аломон ичра танҳо эдим мусулмонлиғда,
Гар кофир эсам бу дунёда мусулмон йўқ».
*(ал-Жузжоний фавқулодда айтилган бу рубоийни
тез-тез ёзиб олади. Ибн Сино бир оз сукутдан
сўнг давом этади)*

Қаро Ердин тахт кўзладим, Зуҳалидин тож,
Мана энди Ер қаърида кул бўлур жисмим,
Қани энди на Зуҳал, на Заминдин илож,
Энди учган юлдуз янглиғ сўнур Юлдузим.

Жузжоний

*(Ибн Синога мақтов ёқмаслигини билса ҳам
атайлаб устод кўнглини кўтарган бўлади)*
Юлдузлардан юксақдир сиз кашф этган юлдуз,
Бу дунёга минг асрлар келур юзма-юз —
Аммо ўчмас, аммо сўнмас чақнаган бу нур,
Зиё бўлғай, малҳам бўлғай, илму фан...

¹ Мантиқ илми кўзда тутилган.

Басдур!

Нега энди ҳамду сано, кўнгил кўтармоқ?!
Ал-Жузжоний бу иллатдин эди-ку йироқ.

(Жиддий. Тортиниб)

Андин кўра бир пиёла райҳоний¹ келтур,
Бу кеча назм машқига кўнгил мойилдур.

(Овоз чиқариб ёза бошлайди)

Ҳеч нарсага улгурмадим дунёга келиб,
Умр кетди сувдай оқиб, елдайин елиб.
Эй сен, ўғлон, ғафлат тўрин кўзингдин сидир,
Бир сабоқки, кўксингга ол тумордай илиб:
Мангуликка тобе ишлар этсин дилни ёз,
Мангуликка асрлар ҳам бир қадам холос.
Мангуликнинг эътиқоди — баҳамжиҳатлик,
Мангулик нур, унга ҳечдир тузоқ ва қафас...
Бу дунёда то сўнмагай умринг ривожи,
Ҳар иш қилки, сарғайтмасун пушаймон божи.
Неки бажо этмоқ эсанг баҳоли қудрат,
Бугунни бил, кейин бўлмас асло иложи...

* * *

Эй сен, ўғлон, тутсанг арзир ҳайратдан ёқа,
Шундоқ ўтди аждодларнинг бобокалони.
Умринг етиб ё етмагай уни уқмоққа,
Илму одоб билан олди бу кенг дунёни.
Бобогинам, деб руҳига сен саждалар қил,
Етти пуштин алқай билар одам боласи.
Дунё умрин узайтмоққа ўзни чоғлай бил,
Қўллайверар мангуликнинг Мададсиноси!..

---

¹ Мусаллас, майнинг бир тури.

БИР ЭЛСАНКИ...

Асрларнинг қўйнида жим — мум каби қотган,
Буюк Илак йўлларида нажот, деб ётган,
Урхун билан ўчакишиб тўлқинлар отган,
Қорақурим бўлди юртинг, у — жаннатмакон,
Билмадинг бурим...
Уйғурим.

Сен-ку, ахир, ўша довқур Чистони Илкбек,
Урумчилик иримчими, ҳаммоли ё бек,
Довруғ солдинг қадимдан ўн икки муқомидек...
Ё қашқарлик куйган кимса — кўнгли ҳам доғлик,
Эй, қалби қўрим,
Уйғурим.

Душманингга душман бўлдинг, дўстни ўйладинг...
Не балога учраб, ўзни абгор туймадинг,
Бир зум бўлсин ўзлигингни қўлдан қўймадинг,
Паҳлавондай наъра тортдинг, қовоқ уймадинг,
Зўрсан-да, зўрим,
Уйғурим.

Бир элсанки, бахти кулган элда бахт топдинг,
Бахт ҳам гапми, умри фузун, ажиб тахт топдинг.
Тахтга лойиқ ҳалол меҳнат, ҳалол аҳд топдинг,
Аҳдга вафо кўнгил билан аҳду шахт топдинг,
Толма, эй нурим,
Уйғурим.

КУЗ КЕЧАСИДА

Сулага тўкилиб турибди ёғду
Дарпарда тутилган деразамиздан.
Биламан, сен уйғоқ тортасан ёҳу,
Ҳижрон азобининг чўнг зарбасидан.

Пича ором олай дейсану бироқ
Яна хаёллар-ла қоласан ёлғиз.
Қўшни уйда эса қайнонанг уйғоқ,
Унинг ҳам ўйлари учади олис.

...Мен бўлса олисда. Ҳорғин, беором,
Қаламдан оламан ёлғизлик ўчин.
Аллақачон чўккан қоронғулик ҳам,
Бироқ босилмаган шаҳарнинг тинчи...

Сўнги бор титраб узилган япроқ
Ойнага урилар,
Тўзғир ўйларим.
Ёдимга тушади васлинг, уй, қишлоқ,
Ёшлигим қоқинган анҳор бўйлари...

... Аниқки: унда ҳам кузнинг кечаси
Сирғалиб, шивирлаб ярмидан оғди.
Биламан, ёп-ёруғ деразамиздан,
Супага тўкилиб турибди ёғду.

ШОБЕРДИ БАХШИ ҚУЙЛАГАНДА...

Ошиқона

Сув бўйининг салқини
Қайирди гул баргини.
Қайга бориб, кимга айгай
Бу ошиқлик дардини?!
Бу дардининг дастидан
Юрагим занг бойлади,
Суюгим зор қақшади.
Шохи синган дарахтдай
Танда ларзони қолди.
Бўйнимда у сулувнинг
Солган тузоғи қолди.

Армон

Ёт қишлоқнинг кўчаси
Кўринади лолазор.
Лолазорнинг бир гули
Мен осилган дилозор.
Мен осилган дилозор
Баландлигин билмадим.
Шу баланд дор кўкайи
Қаттиқлигин билмадим.

Оёғим лойга ботса,
Ё тухмат воҳи тортса,
Муҳаббат оҳи ёқса,
Бошимда доди ётса,
Бормикин бу дунёда
Қўлимдан тортар кишим?!

Менинг бошим бошмиди?
Бозордаги мастмиди?
Мунча савдо соласан
Ё юрагинг тошмиди?!
Юрак тошин дарёга от,
Ботар кетар қаърига.
Гулдан бойла гулқанот,
Тош юрагинг юмшасин.
Сулувлигинг райҳон гулдан сўрадим,
Райҳон қадрин булбулингдан сўрадим,
Сувга боқдим балиқлари ҳуркишди..
Сўровларим оқиб кетди сув билан.
Армонларим аёзлардан буришди...

Йўқлов

Уйламай-нетмай, санам,
Севганингни итариб

Қайга кетиб борасан?
Оқизиб кўзимдан ғам,
Бошга ғавғо еткириб
Кўзимга мил тортасан!
Юракка армон тўлиб
Кўнгил қолиб боради.
Бағрим ғамга кўмилиб —
Эзилиб ўй тортади.
Минг оҳларим оҳ уриб
Кетдинг-бординг йўл билан.
Қолдим итингдай ҳуриб
Кўзда ёшим — кўл билан.

Утган дамни хотирлаб,
Оқ бўйинини атирлаб,
Оқ тўшлари диркиллаб,
Сийналари дириллаб
Кетган бахтим келади,
Тожу тахтим келади,
Танҳо ёрим келади,
Иўғу борим келади,
Келар-о, ёр келади,
Қишу баҳор келади.

Пешвоз чиқай аслим деб,
Соғинган тўрт фаслим деб.
Арзи ҳолим айтайин,
Тингламаса қайтайин?!
Баҳорда қор кутгайман,
Ёзда япроқ тўккайман.
Кўз ёшларим кўл бўлар,
Қарғаганим гул бўлар.

Қаро тортар кўз олдим,
Озиб кетар заминим!

Қадимги қўшиқлардан

Пичоқгинанг қайралмай,
Қўй сўймай синсин дединг.
Билмадинг севмаслигим
Кун кўрмай ўлгин, дединг.
Куним битса ўларман,
Севам бир кун тинарсан.
Тинганингда во дариф,
Қандай яшаб турарман?!

Золим бунча қарайсан,
Сийнам борар ўртаниб.
Ютаман дер кўзларинг,
Вужудимни қувратиб.

Ҳаёт ўтиб боради
Бўйнимга занжир солиб.
Занжирин тортаверсам
Очилар кун борми, ҳай,
Бор бўлса очилар кун
Ҳозирдан садқа бўлай...

Дўмбира

Бир қимтиниб олди-ку,
Попуклари силкинди.
Иўлга тушди бахшиси
Қўш торларга тил кирди.
Қаранг, гулга дафъатан
Булбул қўнгандай бўлди.
Бор олам дoston билан
Тўлиб кетгандай бўлди.
Булбул деса, булбулдай
Булбул бўлди бахшиси.
Дўмбира — гул кўнглидай
Эрир — ёнда яхшиси!

... Ҳай-ҳайлаб ўтдими-ей?
Гўрўғли Ғирот билан.
Алпомиш келаверди
Наърали элат билан.
Қим гинадор, кимлар мард,
Қим ҳийлагар, ким ошиқ?
Қим ҳар жойда иш ўнглар,
Ошиғи доим олчиқ?
Дўст учун жон беришга
Тайёр турар Қоражон.
Бошқа биров ўзим деб
Элин қилар чалажон...
Ҳайло, пусиб жодугар
Авазга чоҳ қазийди.
Аммо, зўр тўй бўлар деб
Қўплар ўчоқ қазийди...
Хуллас, сўлтоқ ё майиб,
Чўпонми ё чорикор,
Деҳқонми ё бир маккор...
Қим бўлсин — ўзи бўлиб
Давра айланаверди.
Емонликни кўр кўзи
Узлатга бойланаверди.
Яхшилик боқийлиги,
Боқий, устиворлиги
Дилларга тойланаверди...

ҚОРАКЎЗ

Мен севгиман, ғалаёнли бағирман:
Гоҳо ширин, гоҳо аччиқ, тахирман
Дил дарз кетса, қайнаб турган қаҳрман,
Шунга кўнсанг, кел, бағрим бўл, қоракўз!

Севги ҳалво, деган гоҳо хор бўлар,
Бу сахнада хўп ўйинлар бор бўлар.

Баъзан «миш-миш», баъзан Яго дор бўлар,
Шунга кўнсанг, кел қаҳрим бўл, қоракўз!

Бу саҳнанинг баланди бор пасти бор,
Адашганга ҳам панди, ҳам қасди бор,
Чин ошиққа ёлғон эмас, рости бор,
Шунга кўнсанг, кел сабрим бўл қоракўз!

Отаёрман, отамдай бир сўзлиман,
Сен кўз бўлсанг, мен узукнинг ўзиман.
Эҳ, ҳар қалай, битта ёруғ юзлиман,
Шунга кўнсанг, кел, тангрим бўл, қоракўз!

ҚАНИ ЭНДИ

Амирқул Пўлкан хотирасига

Қани энди, сафимизда бўлсайдинг...
Бурунгидай ҳар онда бир кулсайдинг,
Бобонгдайин ҳақиқатга тўлсайдинг,
Давраларда ғаним дилин тилсайдинг,
Кетдинг-ку, эсиз...

Ииғлаганлар қаторида бўлмадим,
Бўлолмадим, туғишгандай тўлмадим,
Қасал эдим, оғир эдим, билмадим,
Ўзинг каби ўзни назар илмадим,
Кеч ўйлаймиз биз!

Бирга-бирга, ачкиқ-тизиқ қир кечдик,
Қирлар қайда? Жар ҳам кечдик, ўр кечдик.
Ўр кечмадик, довон кечдик, ғўр кечдик,
Гоҳи равон, гоҳи тошлоқ, йўл кечдик,
Энди, сен ёлғиз...

Оҳ, қанчалар ниятинг бор эди-я,
Ота-онанг камолингги кутди-я,
Ажал совуқ қўли сенга етди-я,
Орзуларинг ўзинг билан кетди-я,
Афсус, минг афсус!

Афсус... демай бўлармиди? Бу—озор...
Йигит ёшда кетдинг-бординг, мисли—қор.
Эҳ, умрингга зор этдинг-ку, зору зор,
Не-не хаёл, не болажон, не ашъор —
Қолдирдинг-ку сўз...

Бош эмас сен, қанот эдинг, қанот-а,
Қаро ернинг биқинига ботдинг-а,
Ёлғиз эдинг, ёлғиз бўлиб ётдинг-а,
Ер тўйдими, айт дўстим?! Лол қотдинг-а...
Кетдинг-ку беиз.

Йўқ, кетмадинг! Кетганинг йўқ ҳеч беиз,
Армон билан ҳар даврада эслаймиз.
Шеърларингдан, ўзгинангдан сўзлаймиз,
Аммо қани, қани сен, деб бўзлаймиз.
Нақадар эсиз!

Бобонгдайин давраларда тўлмадинг...

НИҚОҲ ОҚШОМИДА

Туйгулар тўлқини юлқинган...
Икки қалб кўксига сиғарми?
Шу боқий нафасда туғилган
Орзулар қанотин йиғарми?!

Майлига, йиғолмай қолсинлар,
Хаёллар елдирим қанотин.

Қанотлар кифтига олсинлар,
Оламга ёйғали ишқ тотин...

Майлига, тўхтасин бир нафас,
Қайгадир шошилган саболар.
Ки борлиқ лабидан учмай сас,
Тингласин ишқона садолар.

Қуйилсин туйғулар!.. Қуйилиб —
Икки ёш қалбига сингисин.
Бу турмуш абадий туюлиб,
Толега ўрасин иккисин...

КЕЛСАНГ...

Кўз тутганим, кўз кутдирмай келсанг-чи?
Сен ҳам, ахир, бир дам кўзга илсанг-чи?
Жон керакму, керак бўлса ол энди...
Сен ҳам бундоқ дил майлини билсанг-чи?

Келар бўлсанг, кундуз бўлар тунларим,
Қаҳқашону нурга тўлар тунларим.
Бошимиздан юлдуз сочиб, нур сочиб,
Тонгдан бурун тонгдай кулар тунларим.

Келар бўлсанг, айланиб боғ — даламни,
Аритгаймиз дилдан ғашлик-аламни.
Тоғ ошамиз, боғ ошамиз — оламга
Кўз-кўзлайман сендай қоши қаламни.

Ишқ дегани бир туйғуки — оқдан-оқ,
Гоҳ Ҳотам у, гоҳ ҳажридан тоқат-тоқ.
Кел-да, токай айрилиқдан жон ҳалак?
Ишқ китобин варақлайлик беадоқ...

ҲАЗИЛ БУЛСА, ҲАЗИЛ-ДА...

(Миртемира)

Севсанг ҳам, севмасанг ҳам
Мен сенга жазман, санам!
Кўйингда куйдиравер,
Жонимдан тўйдиравер.
Тинчитма: хоҳ ҳушимда,
Хоҳ хаёл, хоҳ тушимда
Ишқингда довдиратгил.
Майли, довдир атагил,
Майли де, тентаккинам...
Кўнглимга тегмас гинанг...
Майли, кўнглинг билайин
Не десанг, шай турайин:
Ош, десанг, доvon ошиб,
Тош, десанг қувнаб-тошиб
Кўнглингни хушлагайман,
Кўлингдан ушлагайман —
Юлдузларга элтгайман!
Севмасанг-а... Нетгайман?
Севмасанг — зўрлик увол...
Обқочмам ошиб дувол,
Ташлаб ҳам кетмам лекин,
Бўлмагайман ҳечам гум.
Кўнглингга кириб секин,
Бир кун кўнглинг овлагум.

...Бари бир севмасанг-а?
Тошингни тер, десанг-а?!
Ҳай-ҳай... мунчалар совуқ,
Мунча совуқ, бетовфиқ —
Уйимга берсин тўзим!..
Сеники бўлай ўзим.

НАСИБА ВА УЛУШ

Ҳар ким насибасин олар ҳаётдан,
Ҳар ким улушини қўшиб яшайди.
Ахир, донг чиққанми чопган бир отдан?
Уюр дупуридан ер пўст ташлайди!..

Ё насиба олиб, ё қўшиб улуш
Яшай билганларга лазиздир ҳаёт.
Шу лазиз ҳаётда ардоқли бўлиш
Ишқида ёнмоқлик одамий одат.

Инсоний фазилат бир ёқда турсин,
Исмин маъносин билмаганлар бор.
Боқимандаликнинг уволи урсин,
Ким ўзга ҳаққини қилса ихтиёр.

Дип этиб ўтгунча бир лаҳза умри,
Жуфт гўдак қўшилур башар сафига!¹
Лекин иккисидан, ким билсин, бири
Улғайиб, қўшарми кўпга насиба?!

Ё ардоқланиб, ё хор бўлиб ўлиш
Одамларга қадим, қонуний одат.
Ё насиба олиб, ё қўшиб улуш
Яшай билганларга буюрсин ҳаёт!

ЛОЛА САЙЛИДА

Гоҳ қуёш қиздирар аямай,
Гоҳ ёмғир шивалаб қолади,
Лолалар гоҳида бош силкмай,
Мен каби хаёлга толади.

---

¹ Бир минутда дунёда икки бола туғилар экан. (Календардан.)

Табиат ўйинин кузатиб,
Ёнбошлаб ётибман майсада.
Адирлар ётадир ястаниб,
Бас, улар кўкда-ю, мен пастда!—

Уларнинг кўксида лолалар,
Ҳаётнинг завқини куйлайдир.
Узилиб қилмайдир нолалар,
Яшашнинг завқини сўйлайдир.

Уларни термоқда аслида,
Гўзаллик шайдоси — одамлар.
Қулмоққа чоғланган фаслида,
Лолалар чекмоқда аламлар.

Ётибман майсада ёнбошлаб,
Лол қолиб табиат феълига.
Лолалар бўзлайди қон қақшаб,
Бармоқлар узалар белига.

Кунни ҳам кеч қилиб хаёлчан,
Мен маъюс қайтаман уйимга.
Кун бўйи тентираб чарчабман,
Гул термоқ келмабди ўйимга...

* * *

Ш...га

Яна кетдим йироққа,
Сен қолдинг тилаб оқ йўл.
Яна ёниб бир ёқда
Уртанади бу кўнгил.
Ҳа шундай ҳаёт ўзи,
Тоблар кураш бобида

Ташлайди баъзан бизни,
Айрилиқ гирдобига.
Утиб кетар орадан
Неча йилу қанча ой,
Ва бир куни дафъатан,
Учрашамиз ҳойнаҳой.
Ушанда-чи, севгилим
Ҳозиргидай соф, хушҳол
Ҳозиргидай самимий,
Кўзларимга қарай ол...

ҲАЁТ

Ҳаёт мен учун қўнғироқ эди,
Шўхлик эди,

«от чопиш» эди.

Ҳаёт мен учун ўйинчоқ эди,
Оддий эди,

беташвиш эди.

Кўйлагим йиртиб,

тупроқ созуриб,

Ийлаганча ҳар кеч қайтардим.

Онагинам...

мени овутиб,

Бошим силаб, эртак айтарди.

Ҳаёт ўзлигин танитди сўнгра,

Ташвишдан берди улушим.

Олдга ундади сўқмоқлар узра,

Юклаб қўйди турли юмушин.

Довонлар оша,

ташвишга ҳамроҳ,

Кетмоқдаман ҳаёт йўлида.

ОҚПАДАРНИНГ ҚАЙТИШИ

(Ривоят)

Изинг қурсин деди, йўллар чекинди.
Кўзинг қурсин деди, тоғлар силкинди.
Юзинг қурсин деди, қавми бекинди.
Сўзинг қурсин деди, она букилди...

Ўлим қочди шум назарин солмасдан,
Ўғли қочди номин тилга олмасдан.

Кўринг энди бебахт ўғил ишини,
Ўз-ўзидан олаверди ўчини:
Тилин кесди атамай деб хешини.
Ота юртим кўрмайин деб, ўзининг
Ўйиб олди икки қаро кўзини.
«Во ўзим-а, ўзим!!» деди, бўзлади,
Бўзлади-да, юрак бағрин тузлади.
Қалб қаъридан сизган оҳда унсиз дод:
«Елкасига шайтон минган ўтмишим,
Энага қўл кўтарган шум қилмишим!..
Бошим еган бебошликдан доду дод!!»
Бу дунёсин кўрай деса кўр энди,
Сўзлай, деса забонидан айрилди.
«Эна!!» дейди дилдан унсиз иҳлайди,
«Ўлим!!!» дейди қийилади кўкайи.
Оз кўради топганини қилмишдан,
Қон қақшар жон унинг қилган ишидан.
Қайрилмади ўшанда ҳам бирон ким,
Шунда... келиб қўлин тутди ОНА — қум...
Етаклар-да, ўғлига дер, дер эди:
Келмас девдим, лек йўлингга кўз тутдим,
Қора кунинг кўришга кўп зор эдим!..
Зор этдинг-а, ёш жонимни зору зор,
Зор-зор бўзлаб ўлиб бўлдим бемозор.

Куйиб бўлдим, куйиб ўлгин, куйдирмай,
Ўтин бўлгин, ўтин бўлдим қаримай!
Сен улиммас, ўлим бўлдинг, во дариг!
Шунча йиллар ерга кўмдинг, во дариг!

Бандасига қаролмайин сўлидим.
Сендай ўгил туққанымдан бўғилдим.
Дунё ёришувди туғилганингда,
Дунё қорайди ўлмай ўлганингда...

Шуйтиб қарғаб борар она қорайиб,
Қорайган қилмишдан кўнгли торайиб,
Бир пайт она — она экан, ҳорийди..
Икки қўлни кўкка чўзиб нолийди:
«Эй, худойим! Ниятимга еткардинг,
Деганимдан зиёд ҳиммат кўрсатдинг.
Энди эшит, мендай эна сўзини:
Лоақал оч унинг икки кўзини.
Кўриб юрсин ўз ўглининг бўйини,
Пес отага тортмаган ул тўйини...»
Тинглар экан онаизор гапини,
Оқпадарнинг ваҳм босар танини.
Қалбин тилиб ўтар муздай, титроқ ун:
«Бу кунимдан баттар бўлар ундоқ кун!..»
Қўрқув билан қулоғин чип бекитди,
Гандираклаб-гандираклаб чекинди.
Чириган кундадай гурса қулади.
Бирдан она шундай кетга қаради,
Қараса, воҳ, ёмон ҳолни кўради:
Бир кўланка судралиб боради,
Она шўрлик кўкка қарар шу дамда,
(Бу бир қушнинг кўланкаси деган-да).
Аммо, на кўк, на заминда жонзод бор,
Кўланка ҳам кўздан аста йўқолар!..
Ёмонидан топмасидан бир нишон
Ўтиб кетмиш она шўрлик дунёдан.

Кўп қадимдан айтилган бу ривоят
Сўнггида бор шундайин бир ҳикоят:
Эмиш, кўкка учмиш ўғил ўша кун,
На осмон, на ерда йўқмиш унга ин.
Шундан, у бир ўлим қаргаган ҳаққа
Қочиб кетолмасмиш бирон кавакка.
Энг ёмон қарғишлар ўшанга эмиш.

* * *

Ҳазар қил ундан, кечмиш!

БАХШИЕНА

*Шеърларимда жилва қилсин замона,
Юртим мадҳи бўлсин сўнгги сатрим ҳам...
Миртемир*

Баланд-баланд тоғлар бунча виқорлидир,
Ҳам виқорлик, ҳам баҳорлик, ҳам қорлидир.
Ҳам бодомлик, ўт-ўланлик, олқорлидир,
Чўнг бағрида булоқлари бедорлидир,
Устоз, сизни шу тоғлардек баланд кўрдик,
Сиздан неки мадад кўрсак — бепанд кўрдик.

От чопганда гумбурлар-ку тоғ дараси,
Сиз бўлдингиз шеъриятнинг тоғ дарғаси,
Дарга гапми, шеър кўзининг оқ-қораси,
Буколмади замонларнинг дағдағаси,
Собит қалам, собит қадам нор бўлдингиз,
Устозларнинг қаторида бор бўлдингиз.

Садқа бўлсин жон, дедингиз шеъриятга,
Анов-манов шеъриятмас — чин санъатга,
Шеър умрини боғлай-боғлай ҳур ҳаётга,

Боғлай-боғлай умумбашар ҳурриятга —
Ажин тушиб, кўпайса ҳам сочинг оқи,
Бир умрни айладингиз умри боқий.

Шеър бўлдингиз — виқорлиги тоғлар мисол,
Замирида: оддий ҳаёт, оддий инсон,
Замирида: Ленин ва халқ тенгсиз тимсол.

Замирида: тарих, бугун, эртанги шон...
Шеър бўлдингиз — она қалби бўлиб кўчган,
Шеър бўлдингиз — ишқ матлаби бўлиб кўчган.

Шеър тингласак — қани сиз, деб бўзлагаймиз.
Шеър ўқисак — баҳонгизни қўмсагаймиз.
Давраларда ўрнингизни излагаймиз,
Сўзингиздан, ўзингиздан сўзлагаймиз,
Қатордошсиз, ҳамон боғлаб белга қамиш,
Зиммангизда ҳамон бурчу шеърый ташвиш...

Теран қалбдан кўчган шеърнинг умри узун,
Замон тўсмас умри фузун сўзнинг кўзин.
Кел эй, соқий, шеър базмининг нафасин сун,
Келаётир олам бўлиб меҳр ва шеър —
Тоғ ўмровли миқти устоз, алп Миртемир...

ФУЗУЛИЙГА ИҚТИДО

Ё раб, савдое ишқдан эт халос мани,
Қўй, ҳам давое ишқ тоқига ос мани.

Ҳар дам хаёли бирла қил ошно, вали,
Бир дам балое ишқ кўксига ёз мани.

Бу ишқ дунёи ишқдин жунун бўлди тамом,
Жунун савдосин ёзу эт қоғоз мани.

Токи товоним тошдин чиқарса ўтлар,
Қийнар, ёзда ҳам ишқдин келмиш аёз мани.

Ҳар не дардига бўлди ул малҳам мудом,
Улки, табиби ишққа қил ҳамроз мани.

Бу ишқ уммони ҳадсиз-ҳудудсиз, токи
Отиб уммони ишққа эт ғоввос мани.

Сабот топгилу ишқдан, Отаёр, сен ҳам
Дегил мажмуи ишқдан бир баёз мани.

ОЙ ҲАҚИДА БАЛЛАДА

Билмадим, бу — қачон рўй берган?
У қишлоқ номи ҳам маълуммас.
Ҳарҳолда, Ойга рашк, ўй берган
Ошиқлик савдоси туганмас.

Шуниси аёнки, Ой ҳануз
Қуёшни тополмай бағри хун.
У тундан толиқиб бурса юз,
Қуёшни кўтариб кулар кун...

* * *

..Ойдин тун қўйнида хиёбон
Кашф этган улуғвор бир чирой.
Унг-сўлга, йўл-сойга юз тубан
Тўкилиб ётибди тўлин ой.

Ой сербарг дарахтлар пойида
Гоҳ пайдо бўлади, гоҳ ғойиб.
Тўлин ой кашф этган ойдинда
Мезонлар жимирлар ғаройиб.

Сой тўлиб тўлғонар — сурмаранг...
Ой унда ёйилиб балқийди.
Кўлмакда гоҳ туриб қолар танг,
Гоҳ толлар сочида қалқийди.

Ой — ой-да; ойдаин ойланиб
Тераклар учига илнар.
Симёгоч бўйнига бойланиб
Симлар-ла пинҳона тиллашар.

Сўқмоқлар ёришиб пойида
Майсадор кифтларин тутаркан —
Ҳу, қишлоқ ёққа ҳам Ой тунда
Сурурли нурларин тўкар шан.

Ҳам толлар узра жим энгашиб
Сарҳовуз лабига тиз чўкар.
Сўнг сувга сирғалиб тушару
Юлдузлар қўйнида чўмилар.

Чўмилар суқланиб ҳарёнга,
Ишкомлар бўйнига чирмашар.
Ланг очиқ дераза томонга
Мулойим ёйилиб кўз ташлар.

Оҳиста оқару ойнадан
Бир ҳайрат ичида қолади.
Ўз нури ёритган хонадан
Ўзига дард сотиб олади.

Вужуди лов ёнар дафъатан
Кўргани тушми ё хуш эди?
Бу ҳолни лол қотиб кўргандан
Кўр бўлиб қолгани яхшийди...

«Эвоҳ! Бор экан-да дунёда
Ундан ҳам кўҳлироқ, кўрк-чирой?!»

Алами боз ортиб зиёда
Хонага кўз солар тагин Ой:

Хонаки, оддийдан, оддийроқ;
Бир четда хонтахта ва жавон.
Тўшакда Ойдан-да ойдинроқ
Сочлари паришон бир жувон.

Ейилиб ётибди. Уйқули
Кўзларки, сузилган хуморли...
Кўксида толиққан ёр қўли
Сирғалар, сирғалар беорли...

Ой маънос термулар, термулар
Ўз нури ёритган малакка.
Вужудин ғайирлик тирмалар,
Тўлғонар сиғмайин фалакка.

Ой титраб тўкилар бемажол
Уларнинг сийнаси, эгнига.
Ўт бўлиб чатнайди ойжамол,
Ёр қўли чирмашар белига...

Яна жуфт юраклар қисиниб
Қайта бир кўрпага бўлар жой...
Ошиқлар лабида қисилиб
Уятдан «чўлп-п» этиб ёнар Ой!

— Ойгинам!— дер йигит,— Қоракўз,
Ойдан-да гўзалсан, сулувим!..
— Қуёшим! Жоним — дер қучар қиз
Юлқинар туйғулар қуюни...

Қонталаш кўзларга сиғмайин
Ой ғариб ҳолатга тушади.
Ҳам мағлуб эгилиб туғдайин
Ойнадан оҳиста кўчади.

Севгани ёдига тушару
Кўк узра олисни кўзлайди.
Тунларга нурини тўшару
Қуёшин излайди, излайди—

Тўкаркан ёгдусин—кўз ёшин
Шошади рашкини айтгани.
Бироқ у тополмай Қуёшин
Ҳар саҳар сарғайиб қайтади.

...Билмадим, бу—қачон рўй берган?
У қишлоқ номи ҳам маълуммас.
Ҳарҳолда, Ойга рашк, ўй берган
Ошиқлик савдоси туганмас.

Шуниси аёнки, Ой ҳануз,
Қуёшин тополмай бағри хун.
У тундан толиқиб бурса юз,
Қуёшни кўтариб кулар кун...

* * *

Еғаётир басма-бас,
Гупиллатиб лайлак қор.
Йўқ-йўқ, лайлак қор эмас
Гўё ерга кўк ёғар...

Гўё ерга кўк ёғар
Жимирлаб еру осмон.
Дилларга бир ҳис ёғар—
Эртаклари бир жаҳон.

Эртаклари бир жаҳон
Узун тунлар бошланар.
Дарахтлар тақиб маржон,
Еғаётир лайлак қор.

Ёгаётир лайлак қор
Бўралаб-бўралаб.
Қолаётир неки бор
Оқ ҳарирга ўралиб...

ТУРТЛИҚЛАР

* * *

Овоза қилдилар: «Туллак, итфеъллик...»
Тухматга ён бердик: «Ҳа-да, ҳа» дедик.
«Раҳматлик яхшийди» дейишар энди,
Бош ирғаб бу сўзни ҳам маъқулладик.

* * *

Ишқ розин этмаса ошкора баён,
Сиймган ёр кўнглин англагин нодон.
Пинҳона ишқ сеҳрин ечмадим, ҳайҳот
То ҳануз жабрини тортаман гирён.

МУҲАББАТ МАНТИҒИ

Во ажаб, ихтиёрим олдингу бошдан ўзинг,
Не сабаб бўлдинг яна, сийнаси тошдан ўзинг?

Айт, муҳаббат, даставвал ул сулувни суйдириб,
Сўнг нечун этдинг нари ул қаро қошдан ўзинг.

Илтифот қилгил, санам, чертма ҳижрон торини,
Қалбима оташ қалаб, ташладинг дошдан ўзинг.

Бормиди ҳеч мантиғи бу муҳаббат зорининг,
Қалбга қўнган бахт қушин ҳайдама бошдан ўзинг.

Мисли гул шабнамдаги кулгичинг-ла дона хол,
Асрагил кулгуларинг, ювмагил ёшдан ўзинг.

Отаёрга сен нечун ишқ бериб оташ берио,
Не сабаб бўлдинг яна, сийнаси тошдан ўзинг?

1985

УТ

Басе энди, тушса тушсин
Бу ошиқ жонимга ўт,
Қи оқибат ошкор ишқим,
Бир қошиқ қонимдан ўт.

Тун кечалар сийнасида
Қолдириб лола доғлар,
Ўз дудудин тонглар бўлиб
Оқарган оҳимдан ўт,

Майли, ёнсам оташ бўлиб,
Оҳ уриб саҳарларда,
Туташса бас, ташна дилга
Гунча даҳанингдан ўт.

Агар ўтрик бўлса сўзим,
Ўрлансин осмонларга,
Чиқиб шул кун мозоримнинг
Гулу тиконидан ўт.

Тушмасидан бошга ул кун
Эй маҳваш, айла карам,
Сўнмасин ҳеч кўзингдан ҳам
Отаёр жонидан ўт.

1977

СОҒИНЧ

*(Хориждан қайтаётиб юртим
самолётига деганим...)*

Ҳей, халқимнинг эзгу нияти,
Юртим, дея дил чанқаяпти,
Чанқаяпти, кўз чанқаяпти,
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Бир ойча-ми кездим ёт юртда,
Илҳом берди не-не буюртма...
Бездим дарров, шўрим қуритма —
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Ет юртларга қўнган кунданоқ,
Чорлаб ётар онажон — тупроқ,
Қўй, айтмайин тоқат бўлди тоқ,
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Паланг отдай ғулаб борасан,
Булут пастда, осмон ёрасан,
Қачон ерга пастлаб борасан?
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Сув десам, сув ё ноими тутдинг,
Хаёлимга осмонни тутдинг,
Ҳе... намунча имиллаб учдинг
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Қуёш ёнар қанотларингда,
Юзлаб соғинч кифту бағрингда,
Таллинаман юртга сағрингда,
Уч-қо, учгил, давримнинг оти.

Пойтахтимдан ўлкамга ўтгум,
Юрт қалбидан кўкламга ўтгум,

Кутганимнинг кўзидан ўпгум,
Уч-ҳо, учгил, давримнинг оти.

Ҳу, кўринди юртим ойнангдан,
Энди ёқар товшинг мойданам,
Юрт осмони — шу ой жойданам,
Яйрар кўнгил, давримнинг оти!

ҚИЗ ҚУНГЛИ

Томчилар тўкилса бир-бир кўксимга,
Баҳор ёмғирлари тирнаганда юз,
Сенинг дийдорингни қўмсаб, ўксинган
Ёмғирга қўшилиб йиғлар икки кўз.
Дейман ўша дам:
«Шукур шунга ҳам...»

Сувлар сўйлаганда эзгу эртақлар,
Саратон жимирлаб — алдайверади.
Хаёллар эркимни сенга етаклаб,
Васлинг деб, васлинг деб судрайверади,
Дейман ўша дам:
«Шукур шунга ҳам...»

Қиров шаффофланиб киприкларимда,
Из тушмаган қорда — изим ахтарсам.
Сен қолган томондан қуёш балқади
Сочиб ер юзига дуру-гавҳарлар,
Дейман ўша дам:
«Шукур шунга ҳам...»

Хазон ёмғирида қолганда боғлар,
Хазонли йўлақда айлансам маъюс,
Хазонлар оҳидан дил бўлиб доғлар,
Хаёлан сен билан келсам юзма-юз,

Дейман ўша дам:
«Шукур шунга ҳам...»

1970

МУҲАББАТ СУЗИ

Мен-ку бу дунёсидан
Силтаб кетар эдим қўл,
Яшамасайди қалбда:
Единг,
Шу ватан,
Шу эл!..

1983

У ҚУН...

Ииллар ўтар, ўтарлар сокин,
Улғаярсан маъсум, иболи..
Айтолмайман исмингни, локин —
Тенгсиз бўлур ҳусну жамолинг.

Оқ-қоранинг фаҳмига етиб,
Бу дунёга назар соларсан.
Балки чиндан, балки дил кетиб,
Шеърятни хушлаб қоларсан.

Балки у пайт ношуд байтларим,
Пирпиратмас киприкларингни.
Қайдам... балки дилда қайтариб,
Ед айтарсан баъзи бирларин.

Термуларман сатрлар аро,
Ширин ўйларингни бузарман.
Йўқ, қилмасман кўнглингни қаро,
Ғойибдан ишқ бўлиб қучарман.

Ва... сен ҳақда ёзганим — шу шеър,
Лабларингда титраб кетадир.
Шунда севгинг ёт кўздан яшир,
Мен ёнингда бўлмайман, ахир...

1971

БАҲОР ШАМОЛИГА

Баҳорни елкамга ортқила шамол...

Измингда чайқалган лоларанг чаман
Тинчимни бермайин кўрсатсин жамол,
Шудрингли чаманни қўмсаб қучаман,
Саҳарлар уйқумдан бедор эт, шамол!

Майлига, лолалар хаёлим олиб,
Ҳур қизлар базмини эсимга солсин:
Майлига қоқинсам, ҳовлиқиб, толиб...
Кўкатларнинг ранги тиззамда қолсин...

Шудринг жилосида нигоҳим қотиб,
Тонглар ҳикматидан англайин рўё.
Тонгларим шундайин беором отиб,
Майли, гўзалликка бўлай маҳлиё.

Чеҳрамга лолалар жилоси кўчиб
Шундай қарши олай қуёшни ҳар кун.
Янги кунни алқаб, баҳорни қучиб,
Шудринг-ла ювайин майсалар гардин.

Майли сен ҳам— шамол, қаршимдан эсиб,
Лолалар атрини уфур, энтикма...
Мен чўққида ёнган лолаларни деб,
Янги сўқмоқ солиб интилай тикка...

Қизлар этагини тортқила, шамол,
Атлас жилосидан кўзим қувонсин.
Баҳорни елкамга ортқила шамол,
Вужудим лолалар қўйнида қолсин!..

1973

* * *

Саратон...
Сидириб ташламоқдадир
Яна бир ишчан кун манглай терларин,
Далалар тўлиқиб яшнамоқдадир,
Фидойи бир куннинг сипқариб меҳрин.

Қуёш сачратганча қонтус шафақлар,
Уфқ кўзгусига солар ўзини.
Соялар узаяр,
Дим ҳаво чатнар,
Қушчалар чирқиллар ташлаб ўз инин...

Қишлоқ этагида ҳайқириб ётган
Дарё ёқдан келар бир ажиб қутқу.
Эртанги кун учун қайғураётган
Деҳқон юрагидан кўчган қўшиқ у!

Иўлларни чангитиб шошар уйларга,
Қисқа ёз тунига хумор болалар.
Қишлоқда ёз ундаб кузги тўйларга,
Ҳар кун ниҳояси шундай бошланар.

1979

Ғарчча тишлаб олди бола
Олмани.
Садаф тишчалари қамашиб қолди.
Бир дам унутди у сутни —
Онани.
Наҳорги кулгиси бир дам йўқолди.
Ҳайрат-ла, термулди гўдак
Атрофга,
Жовдираб толдилар маъсум кўзлари.
Ҳайратланар ажиб-аччиқ
Бу ҳолга,
Гўдак-да,
Айтолсин қандай сўзларин,
Фақат
Титраб турар томчилар, титраб...
Гўдакнинг ҳайратли кўзларида нам.
Унинг кўз ёшлари томчилар:
Ерга,
Юзига,
Тишлаган олмасига ҳам...

1973

ҚИШЛОҚ ҚИЗИ

Далаларда булутларнинг кўланкалари
Вазмин-вазмин судралганча кетмоқда нари.

Тагин янги куннинг ҳароратин симириб,
Бир қиз борар олдга солиб тарғил сигирин.

Илиқ тупроқ қиз товонин қитиқлар ҳар он,
Илон изин қолдирганча судралиб арқон.

Таниш ерга етиб сигир секинлар хиёл,
Келиб унга урилар қиз, учади хаёл...

Тугунини қўяр ерга, олар пича дам,
Чакалакда бир-бир босиб ўтлар сигир ҳам.

Эслаб қолар гоҳ уйдаги юмушларин қиз,
Гоҳ муҳаббат ибосига боғланар ипсиз...

Ва ҳар оқшом қайтади у, бошда силкиниб
Бир боғ ғумай, қўлда тугун, олдда сигири.

Ташвиш билан, ишлар билан ҳориб ҳар кун —
Қизга ҳамроҳ кириб келар уйга куз туни.

1971

ТАРЖИМАИ ҲОЛДАН

Бу дунёга бир бор келиб
Икки бора ўлдим, етар:
Онам кетди — бир бор ўлдим,
Отам кетди — такрор ўлдим,
Дўст бўзлади, душман кулиб
Бағрим ҳамон қонлар ютар.

Зирқирайди бағрим ҳамон...
Ташвиш тортиб, ечиб мушкул
Улғайтириб қилган одам
Қани онам, қани отам?
Отам... Ўша фидойижон,
Яхшиликка тутқазди қўл.

Улар кетди, кетди борим,
Отамдайн аҳдли бўлдим.

Улғайдик уч қиз бир ўғил,
Қўрган кўзга тотув, аҳил.
Ўсди кўнглим, ифтихорим,

Бахтли бўлдим, тахтли бўлдим.

Ота бўлдим отамдайн,
Тўрт ўғилли, икки қизли.
Доно қизим, шаҳло қизим,
Юлдузларим, нурли изим —
Ўғил-қизим, асқотайин,
Қетсам-кетай ёруғ юзли.

Ўғай онам бўлди яна,
Ундан тағин икки гулрў —
Опам бордир, синглим бордир,
Иккисига меҳрим бордир.
Ўртада йўқ қудрат, гина,
Қўшмағиз дил — бир томчи сув.

Ҳа, айтгандай шу қаламим
Бўлди таянч, ишонч тоғим.
Унинг билан туну кундуз
Элга дилдан буролдик юз.
Ҳам сирдошим, ҳам ҳамдамим,
Ҳалол меҳнат қучган боғим.

Айри тушсам шу суюкдан
Мангу сўнмас жўшқин кўнглим:
Қалбим ёнур кўзларида,
Ватан, деган сўзларида.
Она тупроқ — энг буюкдан
Униб боқгум гул, сунбули..

ЎЗБЕКИСТОН

Милоднинг биринчи асридан бошлаб
Ўзини ўзбек, деб танитган элман.
Неча асрларда ёшимни яшаб,
Неча замонларда ҳайқирган селман.

Ўз тилим, ўзлигим, ўзи беклигим
Замонага лойиқ, мақтангуликдир.
Ҳа, қизиққонлигим, гоҳи теклигим
Мақтангилигу ҳам чўнг мангуликдир.

Она тупроғимдан боқдим жаҳонга
Пахта бўлиб, дону, гавҳарми бўлиб,
Тилласи, пилласи йўғириб шонга,
Ватан минбаридан сўзладим тўлиб.

Жомакор ишчими, яғриндор деҳқон —
Дунё тақдирига шерикман-шерик.
Она тилимдан-да шу буюк калом,
Она тилим борки — тирикман-тирик.

Она тилим билан юртни соғиндим,
Буюк маслакларга эътиқод қўйдим.
Она тилим билан «Ҳайт!» деб от солдим,
Дўсту душманамга сўзимни уйдим...

Шундан ўттизинчи аср сўнггидан —
Келажак манзилдан бўйлаб боққаним.
Яна неча аср кўзим ўнгида,
Ғойиб сиймосига инжу таққаним...

Келажак йўлларда суханим мангу,
Мангудир дўстларга ўзбекча маъво.
Дўстлар даврасида мангудир мангу,
Мангу бериб турар ўз тилим садо!

1983

Даъво қилма муҳаббатнинг баҳридан,
 Сен севгининг синоғидан лоф урма.
 Лоф урмагил ўтолмаган наҳрингдан,
 Ишқ наҳрига тил теккизма — гапирма.

Гапирмагил, ишқ савдоси қийин деб,
 Қийинлигин севишганлар хўб билар.
 Хўб билади қоқинганлар суруниб...
 Қим айтади: ўт юракни тиг тилар?!

Яхшиямки, ўт юраклар бор бўлди,
 Бор дунёнинг борлигидай хўб боқий.
 Бу йўлларда иккиланган хор бўлди,
 Бир сўзлилилар — хўб боқийдир, хўб олий!..

... Фарзандларим кўзидаги ёлқиндан
 Менинг қалбим аёнини излангиз.
 Отам ўтган йўлда мен ҳам оқинман,
 Оқинлигим — онам қалбга солган из...

Даврларнинг шамолида ўчмаган,
 Излар тортар хаёлимни бир замон.
 Учган хаёл, ўчган изга — мен дучман
 То тонггача қўрғонини бузаман...

Утрик гаплар манзилига чўғ босиб
 Ишқ дostonин яратаман, туяман.
 Ишқ йўлида сенинг каби адашиб,
 Из солмаган шўрликларга куяман!

Ёруғ излар ёритган ҳар тонгимдан
 Иқбол бўлиб кўринади ёруғ из.
 Фарзандларим кўзидаги ёлқиндан
 Менинг қалбим сувратини излангиз...

МУНДАРИЖА

*Улка баҳори	5
*Миртемир	6
*Бу жаҳон	7
*Дилбар дамлар	7
Юрт	8
Боқий умр	9
Сен кулган кун	9
*Ватангадога	10
*Учовлон ва мен	11
Алла	12
*Рашк	12
*Майли	13
*Тарки одат — амримаҳол	14
*Оқ каштар	14
*Оқ фасл	15
*Ўупроқ йўлу тошлоққа	23
*Бахши йўлида	25
*Увайсий сўзи	26
*Ойсанамга ошиқ бўлиб	27
*Қисматим	28
*Ойдин тунда келсанг, тасаддуқ	28
*Куйган кўнгилдан	29
*Ишқ илинжи	30
*Ҳар саҳар	31
*Марҳум шоир шеъри	32
*«Ёмғир бўлиб...»	32
*Роз	32
*Бахши йўқлови	34
*Уша хиёбонда	37
*Арзи ҳол	37
*Танҳолик	38
*Мерос	39
*Куз, мен ва учинчи ўғил	39
*Рубойлар	42
*Тоғлар бир сир айтмоқчи	42
*Навойий кўчасидан келаётганлар	43
*Дунё	47
*Шукур Бурҳон	48
«Ёмғиржон бир кўшиқ айғ...»	49
*Тоҳир-Зухрога сўнги сўз	51
*Туман	52
*Манзара	53
*Ишқ	54

*«Кун-тунлар...»	54
Ғафур Ғулум кун ҳам	55
Устоз Ойбек шеърига назира	55
*«Ташишли...»	56
*Навий ғазалига мухаммас	56
*Ҳамза ғазалига мухаммас	57
*Бизга ҳам	60
*«Бир зотдирмиз...»	61
*Дедим, деди	62
*Сўнги суҳбат	64
*Бир элсанки	68
Куз кечасида	68
*Шоберди бахши куйлаганда	69
*Қора кўз	73
*Қани энди	74
*Никоҳ оқшомида	75
*Келсанг	76
Ҳазил бўлса, ҳазил-да	77
Насиба ва улуш	78
Лола сайлида	78
«Яна кетдим...»	79
Ҳаёт	80
Нотаниш гўзал суратига	81
*Оқпадарнинг қайтиши	82
*Бахшиёна	84
*Фузулийга иқтидо	85
*Ой ҳақида баллада	86
*«Ёғаетир...»	89
*Тўртликлар	90
*Муҳаббат мантиғи	90
*Ут	91
*Соғинч	92
Қиз кўнгли	93
Муҳаббат сўзи	94
*У кун	94
Баҳор шамолига	95
*«Саратон...»	96
«Ғарчча тишлаб...»	97
*Қишлоқ қизи.	97
*Таржимаи ҳолдан	98
*Ўзбекистон	100
*Из	101

* © Ғафур Ғулум номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти, 1989 й.

Литературно-художественное произведение

АТАЯР (Наханов Атаяр Ибрагимович)

БЕЛОЕ ВРЕМЯ

Стихи

Рецензент *Рауф Парфи*
Художник *Л. Журавлева*

Ташкент, издательство литературы и искусства
им. Г. Гуляма

На узбекском языке

Адабий-бадний нашр

ОТАЕР (НАХАНОВ ОТАЁР ИБРОҶИМОВИЧ)

ОҚ ФАСЛ

Шеърлар

Тақризчи *Рауф Парфи*
Редактор *А.Қутбиддинов*
Расмлар редактори *М.Карпузас*
Техн. редактор *М. Мирражабов*
Корректор *У. Сайдуллаев*

ИБ № 4152

Босмахонага берилди 30.11.88. Босишга рухсат этилди 28.04.89.
Р 04082. Формати 70x90^{1/32}. Босмахона қоғози №2. Адабий гарни-
тура. Юқори босма. Шартли босма л 3,80. Шартли кр.-оттиск
4,09. Нашр л 3,94. Тиражи 10000 Заказ 1188. Баҳоси 50 т. Шарт-
нома 107-88.

Фафур Фулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 700129.
Тошкент, Навоий кўчаси, 30.

Ўзбекистон ССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари
Давлат комитети «Матбуот» полиграфия ишлаб чиқариш бирлаш-
масининг Бош корхонаси, 700129. Тошкент, Навоий кўчаси, 30.